

Michaela Sidenberg

ŽIDOVSKÉ
MUZEUM
V PRAZE

ŽIVOT NENÍ, CO CHCEME ...

Provenience a restituce v kontextu sbírek Židovského muzea v Praze

“Život není to, co chceme, ale to, co máme.”

Dita Saxová (ČR, 1967, rež. A. Moskalyk
na motivy literární předlohy A. Lustiga)

Restituce jako věčně nezodpovězená otázka

- Mohou být restituce nápravou křivd?
- V čem spočívá jejich význam?
- Proč je důležitá vlastnická historie kulturních statků?

Provenience a restituce v kontextu sbírek Židovského muzea v Praze

**Dr. Hana Volavková
(1904-1985)**
členka týmu válečného
muzea (1943-1945) a
první poválečná
ředitelka (1945-1961)

Angažmá muzea v otázkách dokumentace původu předmětů, provenienčního výzkumu a restitucí v ČR

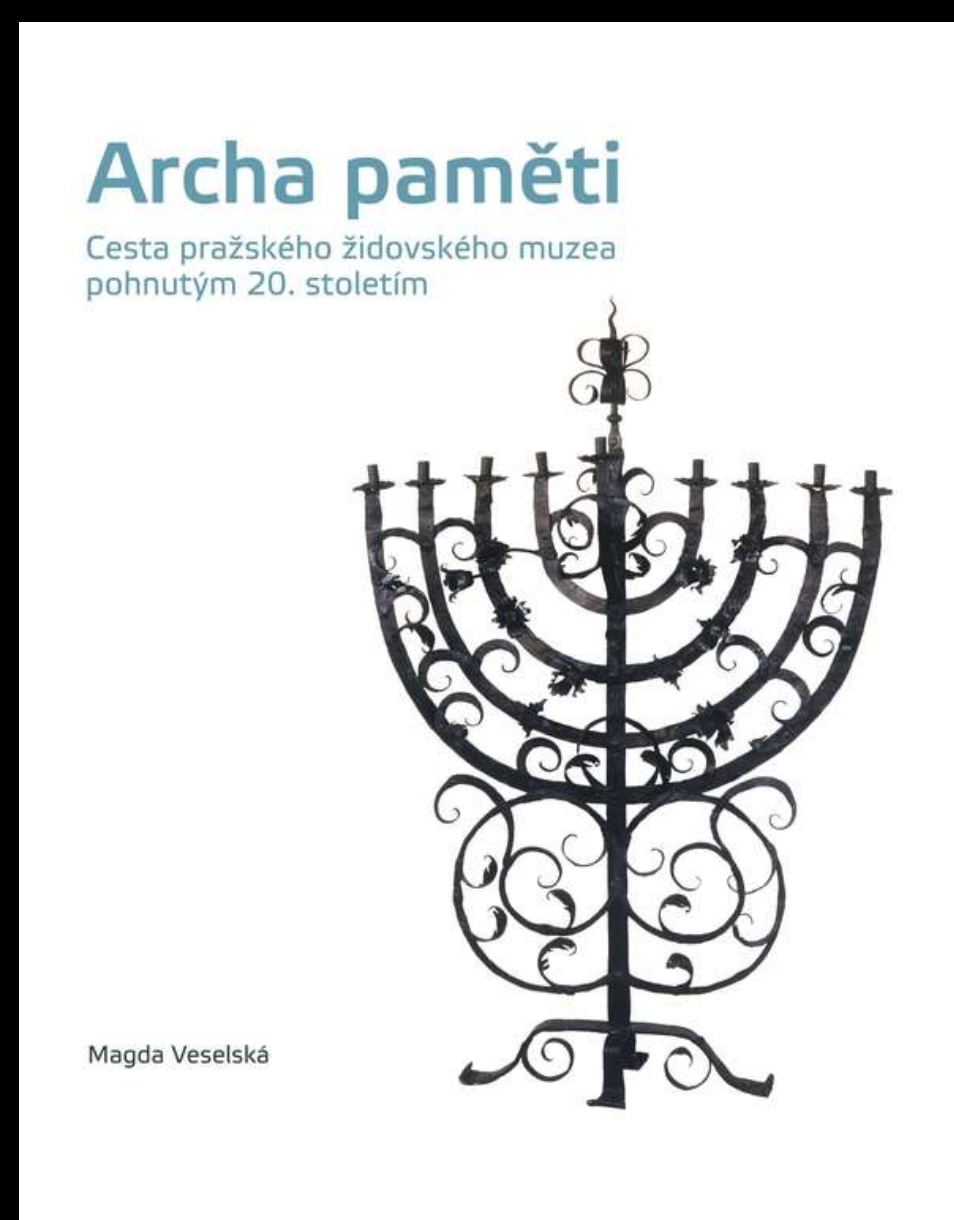
- **1945-1948/1996-dosud** - bezúplatné převody ze sbírek muzea oprávněným žadatelům (okamžitá aktivita ještě před platností zákona 128/1946 Sb. o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících ze 16. 5. 1946)
- **1996-dosud** - mapování ztrát a restituce do sbírek muzea
- **1998-2000** - účast na práci Smíšené pracovní komise vlády ČR v rámci šestičlenného Expertního týmu pro objasnění historických a hospodářských otázek arizace židovského majetku (závěry práce prezentovány v rámci Vilnius International Forum on Holocaust-Era Looted Cultural Assets, Vilnius, 3.-5. 10. 2000)
- **2008-2009** - účast na práci pracovních skupin Looted Art a Judaica pražské konference HEA (Holocaust-Era Assets Conference, Praha, 26.-30. 6. 2009)
- **2010-2017** - účast na práci Evropského institutu odkazu šoa (European Shoah Legacy Institute)

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	Bild . Bauernfreund Stilleben mit Teekanne, Obst und Weinglas.	Zuwachsprotokoll	Standort
Material	Öl-Tempera auf Leinwand.	60.679	57FB4
Signatur links unten. Im alten, vergoldeten Ochsenaugrahmen.		Inventar Nr.	Negativ
Ministerstvo práce a sociální péče VÝMĚR: RESTITUOVÁNO		5	
		Erhaltungszustand	
Tr.: Ck 297 3342/41			
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
300	380		um 1935
Zugekommen von Treuhänd 08/00		Kiste Nr. 3 1 5 7	
Bezirk		Anmerkung	
		K 100 -- Dr.Pk/HP 10.XI.43.	

Chronologie budování sbírek Židovského muzea v Praze

1906-1939/40
1942-1945
1945-1950
1950-1994
1994-dosud

1906-1939/40

Muzeum na spolkové bázi

1942-1945

Židovské ústřední museum

1945-1948/1950

Období poválečné rekonstrukce
muzeum pod národní správou
zestátnění muzea komunistickým režimem

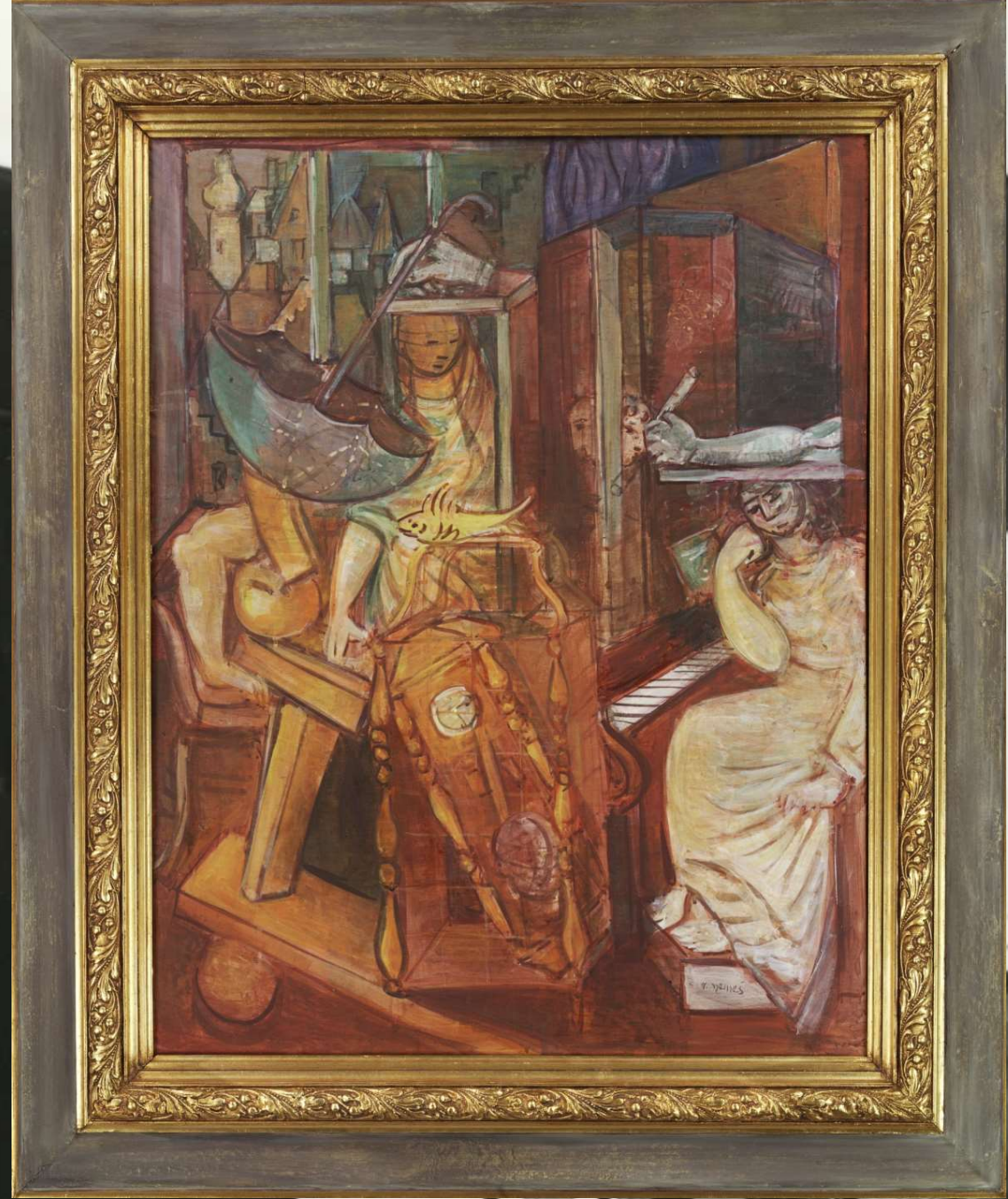
1950-1994

Státní židovské muzeum

1994-dosud

Židovské muzeum v Praze
jako soukromá entita
(sdružení právnických osob,
zakladatelé: Federace židovských
obcí v ČR a stát)

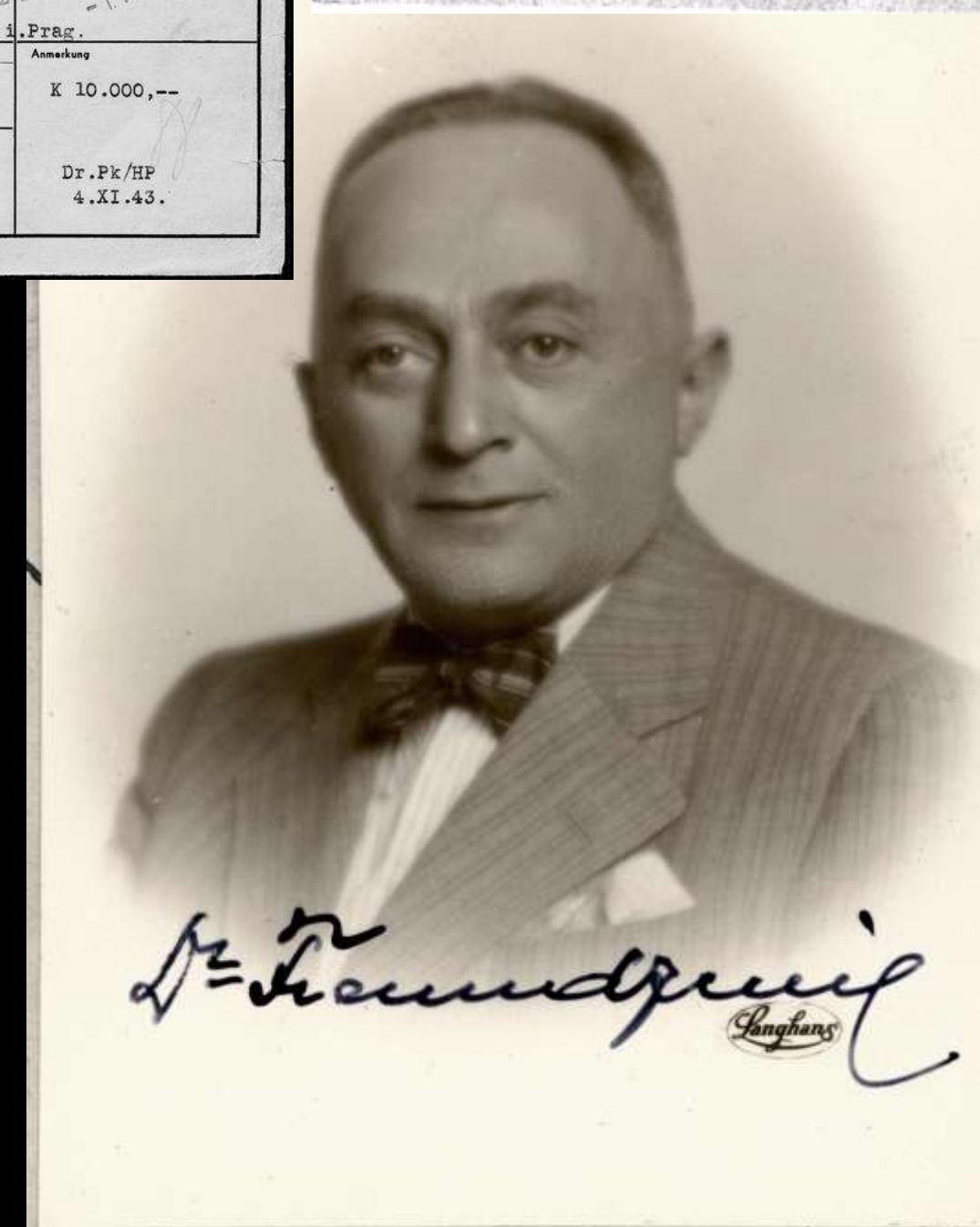
Restituce jako dlouhá cesta

Navracené obrazy a případ sbírky JUDr. Emila Freunda

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDELENÍ	
Gegenstand Bild:	Paul Signac 1901 Dampfer an der Seine.	Zwischprotokoll 60.608	Standort Treuhand
Material	Öl auf Leinwand.	Invantar Nr.	Negative 1139/43 2709/1924
Pointillistisch gemalter breiter ruhiger Fluss, halb benebelt. Am linken Ufer Bäume, rechts einige Häuser, in der Mitte des Flusses ein Dampfboot. Sign. rechts unten: P. Signac 1901 Im prof. vergold. Holzrahmen, unter Glas. Rückwärts Vignetten: Galeries de l'Eliee, Galerie Druet. Ausserdem Stampiglie d. franz. Ausstell. Kunst d. Prag.		Erhaltungszustand Tr. B 126	Vermerk 28.3.1951 - 1. N. 1901
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
740	920		Frankreich 1901
Zugekommen von Treuhand OS/00		Karte Nr. 2157	Anmerkung K 10.000.-- Dr. Pk/HP 4.XI.43.

ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.	
R. e. 9676	ZEMREL v LODŽI
Freund Dr. Emil	DNE: 13. 9. 1942
Rodná data: 29. 4. 1886	poř. čís. sezn.: 617
Adresa před deportací: Baha XII, Mincovna 13	matr. čís.: 15.255/42
1. transport	2. transport
dne: 21. X. 1941	dne:
B	LODŽ
c. 126	do:

The American Consul,
Prague, Czechoslovakia

Gentlemen:

My brother, Dr. Emil Freund, Manesova ul 10, Prague, was imprisoned and subsequently died after mistreatment by the Germans in 1941, according to the meager information at hand.

It is my understanding that the Czechoslovak Government is asking that relatives file applications for restitution or reimbursement for property seized, confiscated at the time, or damaged by the German occupying forces. Such applications should be directed to the Narodni Spravy majetkovych podstat vystehovaleckeho fondu, III odbor, Praha I, Hastalska ul.

My sister, Olga Hoppe (address) and myself are the sole survivors of my brother and we would kindly petition your good offices to make such intercession and claim for us as Dr. Freund had property consisting of furniture, personal effects and more specifically, a rare collection of oil paintings valued at 1,000,000 Kc. etc.

My brother's name was listed among others in the "Vestnik Zidovski Obce Nabozenske" V Praze newspaper dated the 15th of February, 1947. It was listed as follows: Freund, Emil Dr., 29.4.86, Praha XII, B 126.

Will you therefore, in view of the above, inform me what should be done to effect recovery, restitution or reimbursement and if any forms are to be accomplished in this connection. Kindly advise.

Thanking you for any assistance you may render, I am,

Respectfully,

Dopis Berty Sieben, sestry
Dr. Emila Freunda, adresovaný
americkému konzulovi
v Praze

Chicago, IL
1947

Paul Signac (1863-1935)
 Parník Hirondele (Seine u Samojs / Brûme
 du matin), 1901

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	B i l d : Paul S i g n a c 1901 Dampfer an der Seine.	Zuwachsprotokoll 60.608	Standort Tr. B 136
Material	Oel auf Leinwand.	Inventar Nr. 5	Negativ 1159/A 13 2909/A 24
Pointillistisch gemalter breiter ruhiger Fluss, halb benebelt. Am linken Ufer Bäume, rechts einige Häuser, in der Mitte des Flusses ein Dampfboot. Sign.rechts unten : P.Cignac 1901 Im prof.vergold.Holzrahmen, unter Glas. Rückwärts Vignetten : Galeries de l'Elisé, Galerie Druet. Ausserdem Stampiglie d.franz.Ausstell.Kunst i. Prag.		Erhaltungszustand Tr. B 136 L 1018 NARODNI GALERIE ze dne 28.3.1951 -1.N. 1964 Mub.	
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
740	930		Frankreich 1901
Zugekommen von Treuhand OS/00		Kiste Nr. 3 1 5 7	Anmerkung K 10.000,-- Dr.Pk/HP 4.XI.43.
Bezirk			

Provenience

1901 - ? (30. léta 20. stol.) — ?
 ? (30. léta 20. stol.) - 1941 — sbírka Dr. Emila Freunda
 1941-1943 - Treuhandstelle Prag
 1943-1950 - Židovské muzeum v Praze
 1950-2000 - NG Praha, kam bylo nuceně převedeno
 2000-2008 - Židovské muzeum v Praze
 prosinec 2008 - navráceno potomkům původního majitele
 Obraz, na návrh NGP prohlášený kulturní památkou,
 odprodán restituenty do jejích sbírek (O 18969)

Stát obrazy vydá, ale jen částečně

Praha - Státní galerie se jen nerady vzdávají uměleckých děl, které se mají po desetiletích vrátit původním židovským majitelům či jejich dědicům. Existuje však způsob, jak je udržet alespoň na území státu. Cennosti mohou být ze dne na den prohlášeny za kulturní památku a staronový vlastník je nemůže natrvalo vyvézt za hranice.

V případě Signacova obrazu *Parník na Seině* ze sbírky Emila Freunda, o jehož navrácení chce požádat Američan Gerald McDonald, se tak už stalo. „Celá Francouzská sbírka byla zapsána jako kulturní památka dávno před tím, než vznikl tento nárok,“ Tomáš Vlček, ředitel Sbírk moderního a současného umění Národní galerie.

Status památky znemožnil vyvézt vzácné obrazy z cenné Waldesovy sbírky. Když si chtěl dědic Jiří Waldes odvézt šest nejmilejších obrazů do zahraničí, zjistil, že je mezitím ministerstvo kultury prohlásilo za kulturní památku. Nejcennější díla Národní galerie od Waldese nakonec odkoupila.

V to doufá Vlček v případě Sig-

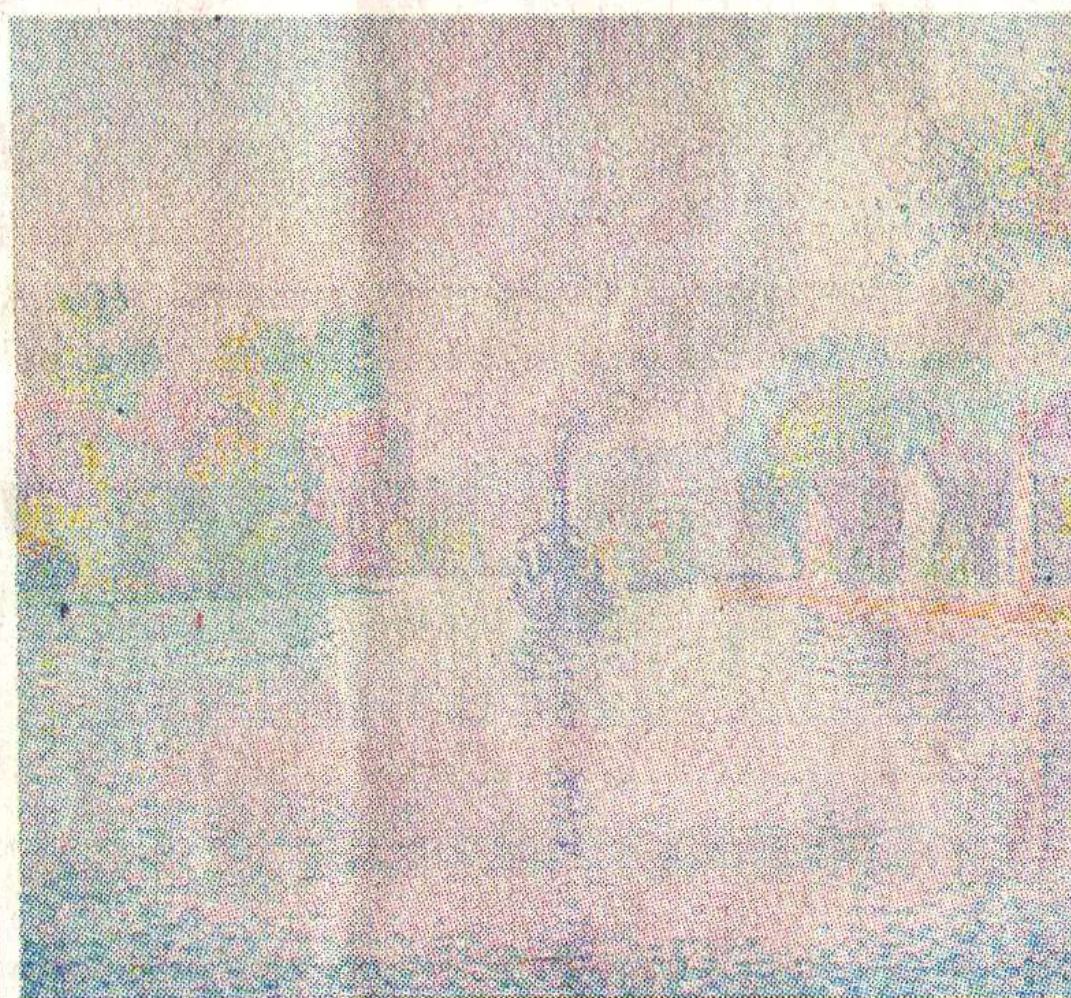
Do vzácné sbírky Emila Freunda patří i obraz z počátku třicátých let minulého století *Kostel sv. Petra na Montmartru* od slavného malíře Maurice Utrilla

nacova obrazu, který má galerie zapůjčen do stálé expozice. „Nevím, jak se bude postupovat, když bude nařízeno vydání. Rozumné by bylo, kdyby tady zůstal, je to nádherný obraz,“ řekl Vlček.

Navrácení Freundovy sbírky je součástí celosvětového projektu vyrovnávání s křivdami holocaustu.

Mnoho z nacisty konfiskovaného majetku židovských obětí zůstalo po skončení války v držení nově vzniklých komunistických režimů. Freundova sestra Berta požádala o kolekci v roce 1949, žádost úřady zamítly a sbírka krátce nato přešla do rukou státu.

Národní galerie není jedinou in-

Jemné pastelové barvy nejvzácnějšího obrazu Freundovy sbírky - „*Parník na Seině*“ Paula Signaca

stitucí, která se musela podvolit napravování křivd holocaustu. Moravská galerie v Brně je připravena vydat obrazy, které před válkou shromáždil známý advokát Arthur Feldmann. Jeho vnuk Uri Peled žijící v Izraeli o obrazy požádal a po prvotních průtazích se zdá, že dědictví dostane. „Zbývá jen vyřídit

nějaké administrativní nejasnosti,“ řekla ředitelka brněnské galerie Kalliope Chamonikolasová.

Podstatně méně hladký průběh mají restituční nároky na kolekci francouzských malířů, kterou před druhou světovou válkou shromáždil továrník Oskar Federer. Obrazy od Cézanna, Renoira či Gaugina nyní tvoří základ expozice Galerie výtvarného umění v Ostravě. „Panu Andrew H. Federerovi jsme sdělili, že pokud chce obrazy dostat, tak jen soudní cestou,“ uvedl ředitel galerie Petr Beránek.

Beránek argumentuje, že Federerova rodina možná už byla za ztrátu sbírky odškodněna na základě smlouvy o vyrovnání mezi Kanadou a Československem v roce 1973. „Z údajů ministerstva financí vyplývá, že i Federerovy nároky mohly být uspokojeny,“ dodal Beránek. Michaela Hájková ze Židovského muzea v Praze však tento postoj kritizuje. „Snaží se najít jakoukoli kličku, jen aby nemuseli obrazy vydat,“ říká Hájková.

**JOHANNA GROHOVÁ,
JAN H. VITVAR**

Ukradená díla se vracejí Židům

- Dodatečným restitucím uměleckých předmětů dala zeleň vláda v roce 2000, kdy zákonem umožnila žádat o nacisty ukradený a později nevrácený majetek i občanům cizích států.
- Zákon se vztahuje na díla, která byla nezákonně zabavena mezi 29. září 1938 a 4. květnem 1945.
- Původně se mohli dědici o předměty hlásit do konce tohoto roku. Zemanův kabinet se však rozhodl tento termín zrušit.
- Přestože se historikům a architektům podařilo najít až sedm tisíc děl, která patřila obětem holocaustu, jen málokterý kus našel po padesáti letech pravoplatného majitele. Židovské muzeum například mohlo vrátit nalezené obrazy jen v několika případech.
- Vyobrazení necelých 3500 nalezených děl lze nalézt na internetové stránce www.restitution-art.cz. (gro)

Maurice Utrillo (1883-1955)
Kostel sv. Petra na Montmartru, 1930

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE		KULTURABTEILUNG KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	B i l d : Maurice Utrillo. Eglise St.Pierre am Montmartre in Paris.	Zwachsprotokoll	Standort
		60.581.	Prag 0211
Material	Aquarell-Tempera auf Papier.	Inventar Nr.	Negativ
	Die Abeit der Kirche im S chnee. Ringsherum figurale Staffagen. Sign.rechts unten. „Maurice Utrillo V. Noel 1930. Links unten „Eglise Saint-Pierre Montmartre.,,	5	207/113
		Erhaltungszustand	
		Tr. B 126	L 1027
Höhe	Breite	Gewicht	Anmerkung
500	655		Paris Weihnacht.1930 K 8.000,--
Zugekommen von	Treuhand	Kiste Nr.	
	OS/00	3 1 5 7	Dr.Pk/HP 4.XI.43.
Bezirk			

Odevzdáno
NARODNÍ GALERII
dne 28.3.1951
Uspřesněno dne 1. IV. 1951

A 51176 - K 9 - Sm - IV, 43. - 56 in. - Allgemein - Dv

Provenience

po r. 1930 - 1941 — sbírka Dr. Emila Freunda
 1941-1943 — Treuhandstelle Prag
 1943-1950 — Židovské muzeum v Praze
 1950-2000 — NG Praha
 2000-2008 — Židovské muzeum v Praze
 prosinec 2008 — navráceno potomkům původního majitele

Provenience

?-1941 sbírka Dr. Emila
Freunda

1941-1943 Treuhandstelle
Prag

1943-1950 Židovské
muzeum v Praze

1950-2000 NG Praha

2000-2008 Židovské
muzeum v Praze

v prosinci 2008 navraceno
potomkům původního
majitele

André Derain (1880-1954)
Hlava ženym Paříž, 20. léta 20. století

Maurice de Vlaminck (1876-1958)
Zimní cesta francouzskou vesnicí
nedatováno, 30. léta 20. století

Provenience

?-1941 sbírka Dr. Emila Freunda

1941-1943 Treuhandstelle Prag

1943-1950 Židovské muzeum v Praze

1950-2000 NG Praha

2000-2008 Židovské muzeum v Praze

v prosinci 2008 navraceno potomkům
původního majitele

Emil Filla (1882-1953)
Zátiší s lahví vína a ovocem
Praha, 1931

Provenience

po r. 1931-1941 sbírka Dr. Emila Freunda

1941-1943 Treuhandstelle Prag

1943-1950 Židovské muzeum v Praze

1950-2000 NG Praha

2000-2008 Židovské muzeum v Praze

v prosinci 2008 navraceno potomkům
původního majitele

Zdenek Rykr (1900-1940)
Tanec v lokále
Praha, 1930

Provenience

po r. 1930-1941 sbírka Dr. Emila Freunda

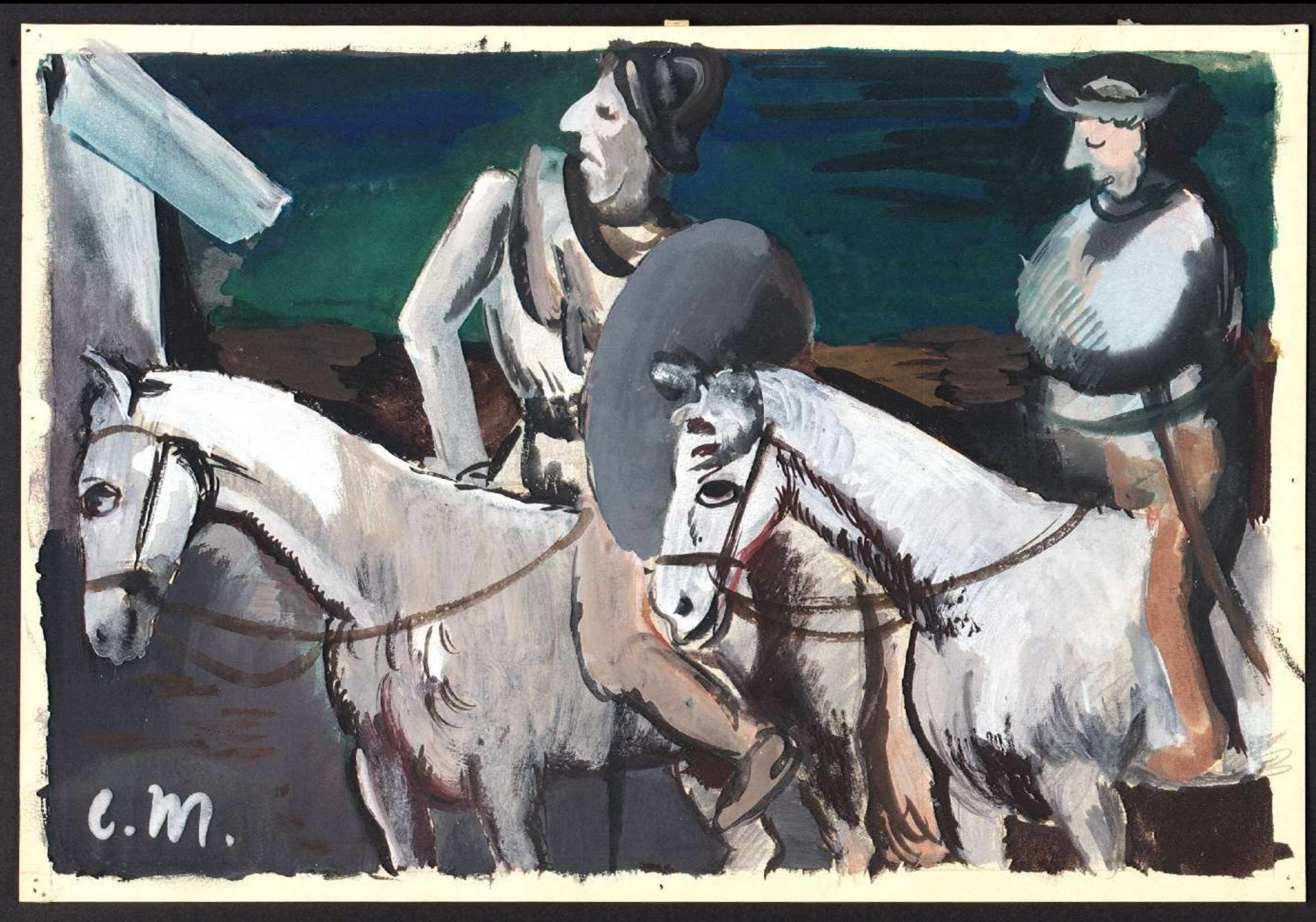
1941-1943 Treuhandstelle Prag

1943-1950 Židovské muzeum v Praze

1950-2000 NG Praha

2000-2008 Židovské muzeum v Praze

v prosinci 2008 navraceno potomkům
původního majitele

Cyprián Majerník (1909-1945)
Don Quijote de la Mancha
po roce 1937

Provenience

po r. 1937-1941 sbírka Dr. Emila
Freunda

1941-1943 Treuhandstelle Prag

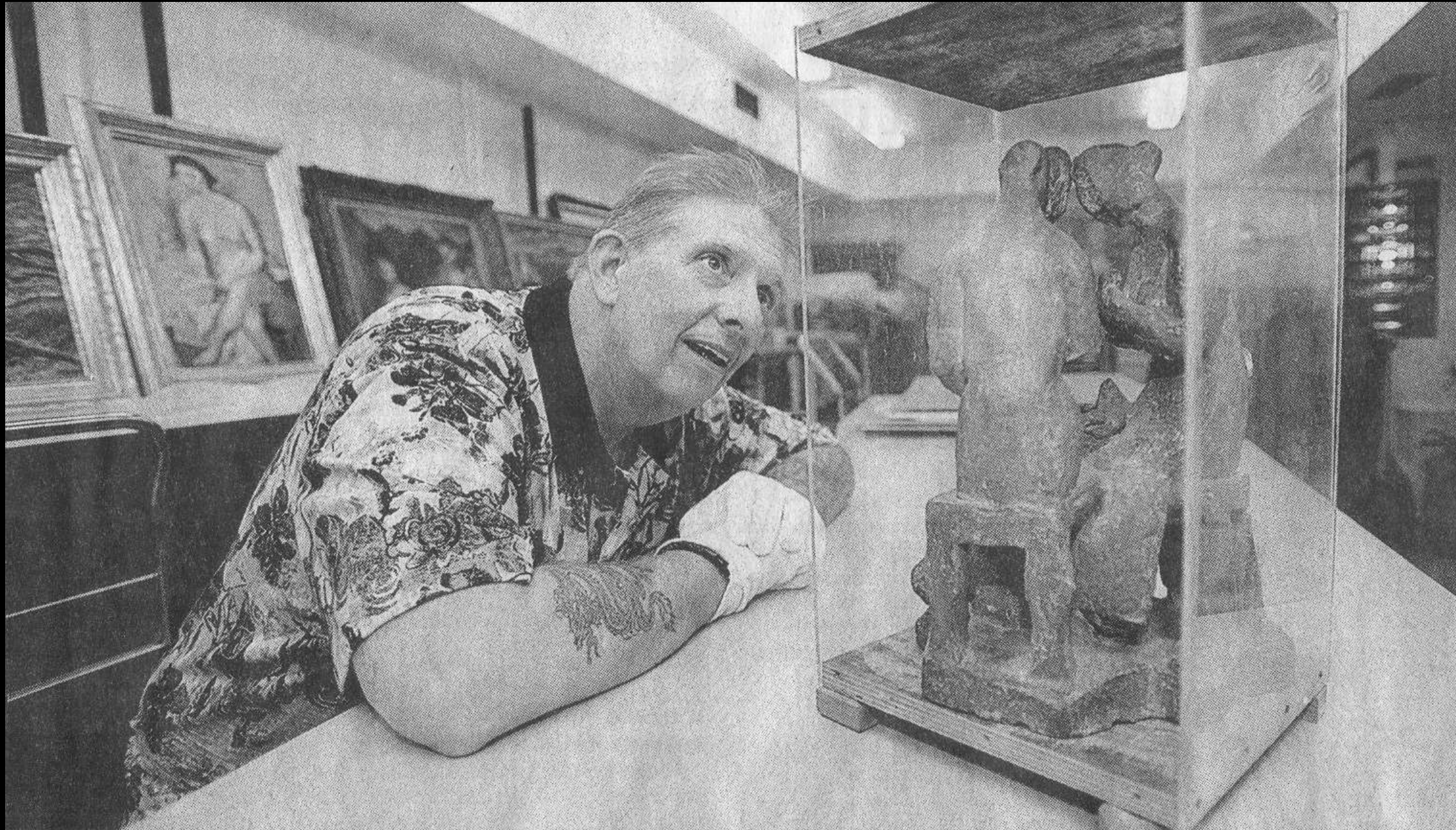
1943-1950 Židovské muzeum v Praze

1950-2000 NG Praha

2000-2008 Židovské muzeum v Praze

v prosinci 2008 navraceno potomkům
původního majitele

Gerald A. McDonald, vnuk Bertý Sieben, během návštvěvy pražského Židovského muzea v roce 2002

Howard Reich , novinář, spisovatel, dokumentarista, hudební publicista deníku Chicago Tribune, který zásadně pomohl v pátrání po potomcích Emila Freunda

Otto Gutfreund (1889-1927)
Dračky peří
Praha, 1922

Dědicové při přebírání
předmětů z někdejší
sbírky jejich předka v
depozitáři pražského
Židovského muzea v
roce 2008

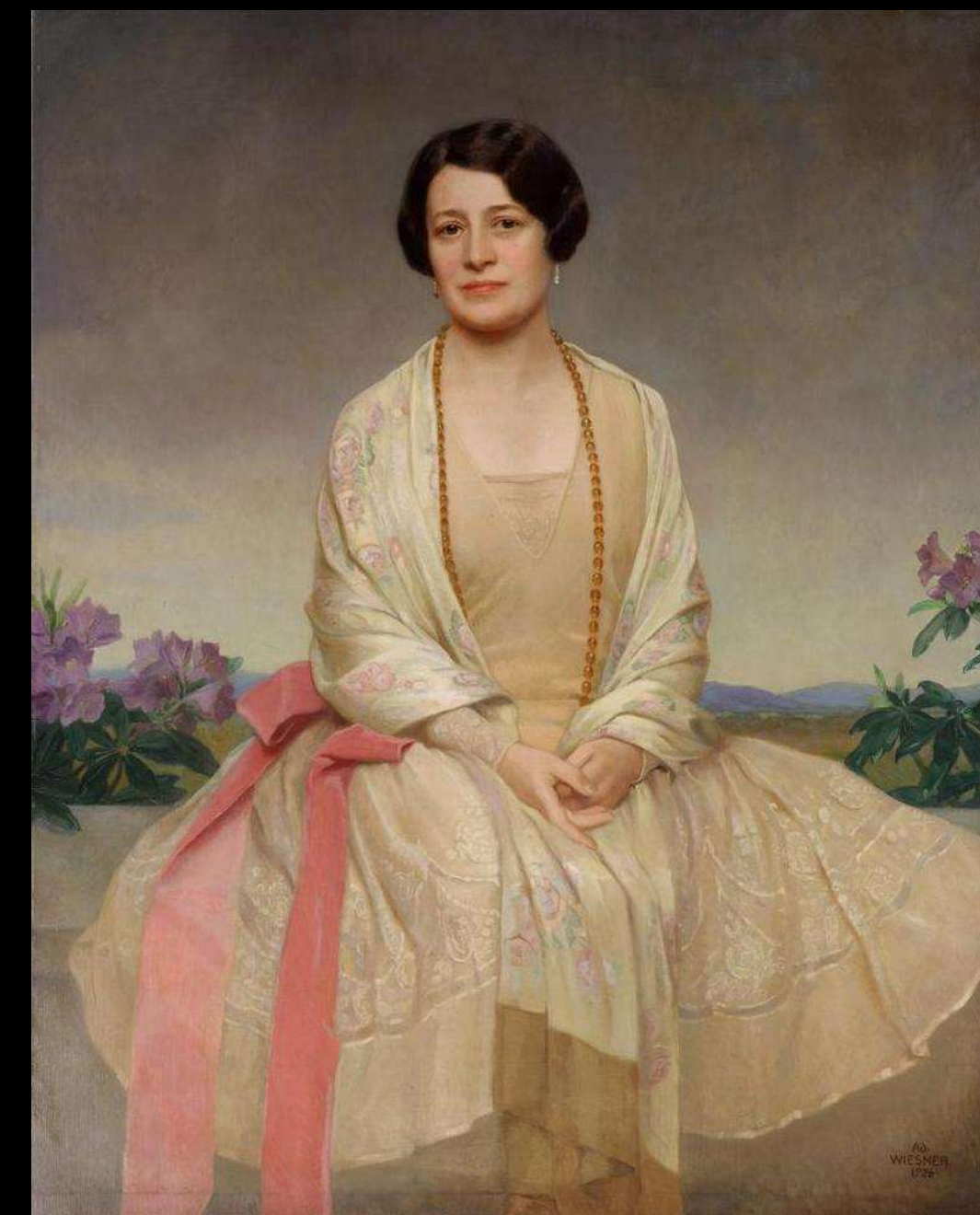
Restituce jako obohacení

Václav Zykmond / Opuštěný dům (vydáno 2019)

Endre Nemes / Metafyzický interiér (vydáno 2015)

Max Soldinger / Portréty Ewalda a Jana Oserových (vydáno 2020)

Adolf Wiesner / Portrét Louise Poláčkové (vydáno 2022)

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE		KULTURABTEILUNG KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand Bild:	V. Zykmund 34. Erinnerung an ein verlassenes Haus.	Zwischprotokoll 60.609	Standort 2421, 70 #577A4
Material	Öl auf Leinwand.	Inventar Nr. 5	Negativ
Ein rauchender Kamin, eine Tür, eine Wolke. Holzrahmen mit rosa angestrichener Einlage Sign. rechts unten. 1934.		Erhaltungszustand	Tr. J 638 L 1092/10596
Ursprungsort und -zeit		Anmerkung	
Höhe 520	Breite 655	Gewicht	Prag 1934
Zugekommen von Treuhänd OS/00		Kiste Nr. 2157	K 30,--
Bezirk		Dr. Pk/HP 4.XI.43.	

*Odevzdáno
NAPODNI GATĚRII
č. 1.12 ze dne 28.3.1951
P. I. IV. 1964*

*ingc. J. E. Weigner
(Opuštěný dům)
v říjnu r. 1934.
od Václava Zykmonde*

RAKOVNÍK

Michal F. Bohan

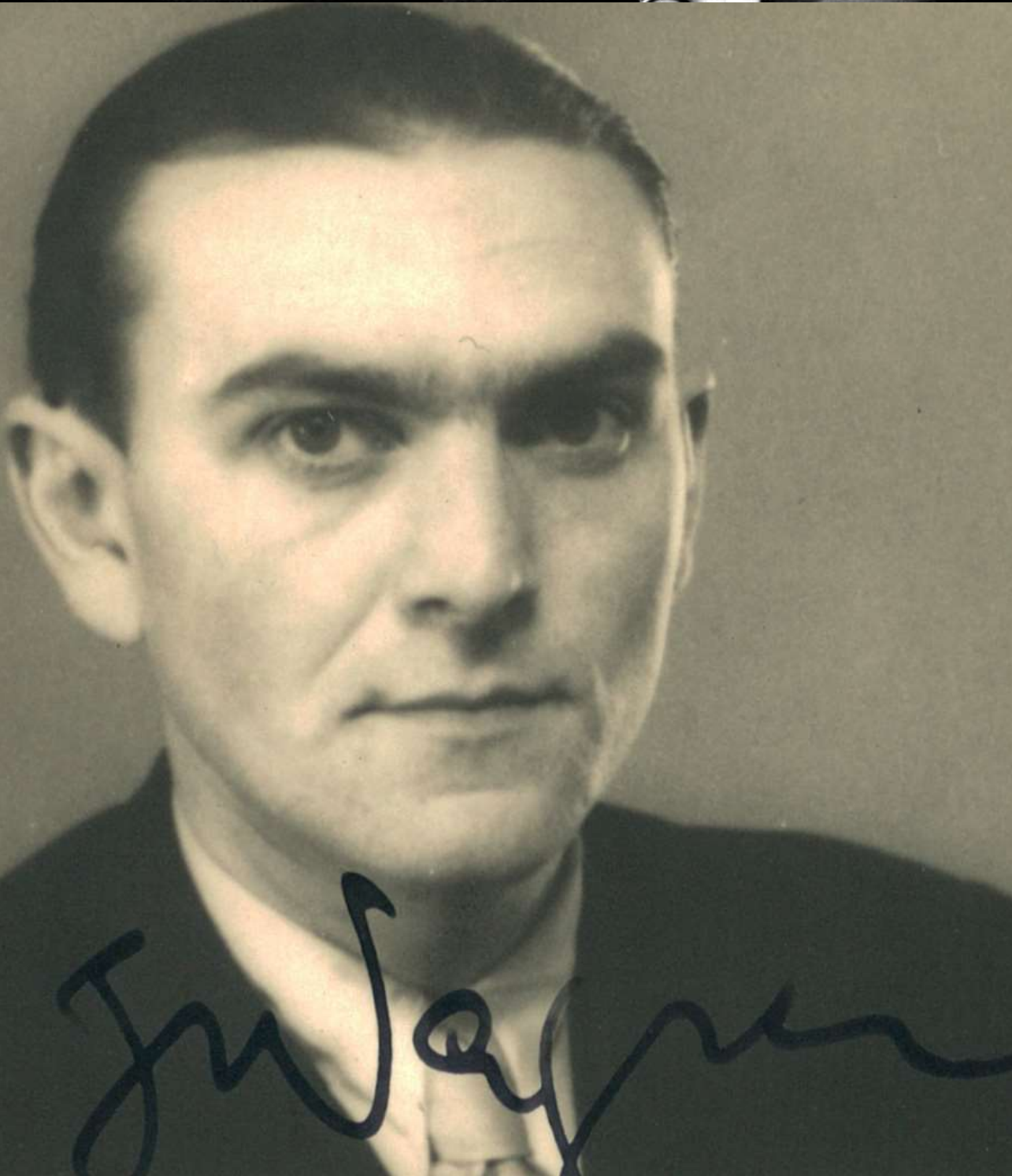
Václav Zykmund (1914-1984) Opuštěný dům Praha, 1934

Josef Evžen Weigner
(1911, Rakovník — 1942,
ghetto Terezín)

Ulrich Weigner (1884-
1944)

Marie roz. Sabathová
(1890-1944)

Karoline Grünfeld, roz.
Weigner
(1913 — jediná přežila)

Nr. 16.477

3
Stempel K 5.
Kolek za K 5.

An die Polizei Direktion - Policejnimu ředitelství
in Prag.
v Praze.

Name und Vorname Josef Eugen Israel Weigner, Buchhalter
Jméno a příjmení:

Geburtslag, Monat und Jahr: 1. März 1911
den, měsíc a rok narození:

Geburtsort: Rakonitz Bezirk: Rakonitz
místo narození: okres:

Zuständigkeit: Rakonitz Bezirk: Rakonitz
příslušnost: okres:

Name und Vorname des Vaters: Ullrich Israel Weigner
jméno a příjmení otce:

Name und Vorname der Mutter, auch Mädchennamen: Marie Sara Weigner geb. Sabath
jméno a příjmení matky, též za svobodna:

ersucht um Ausstellung des Leumundzeugnisses
žádá za vystavení vysvědčení zachovalosti

7. VII. 1941 282982

zwecks Auswanderung nach Shanghai
za účelem:

Prag, am 30. Juni 1941.
v Praze, dne

Unterschrift des Antragstellers: [Signature]
Podpis žadatele:

Genauere Adresse des Antragstellers:
Přesná adresa žadatele:
Prag I, Fischmarkt 26.
Rybna

Výpravno!

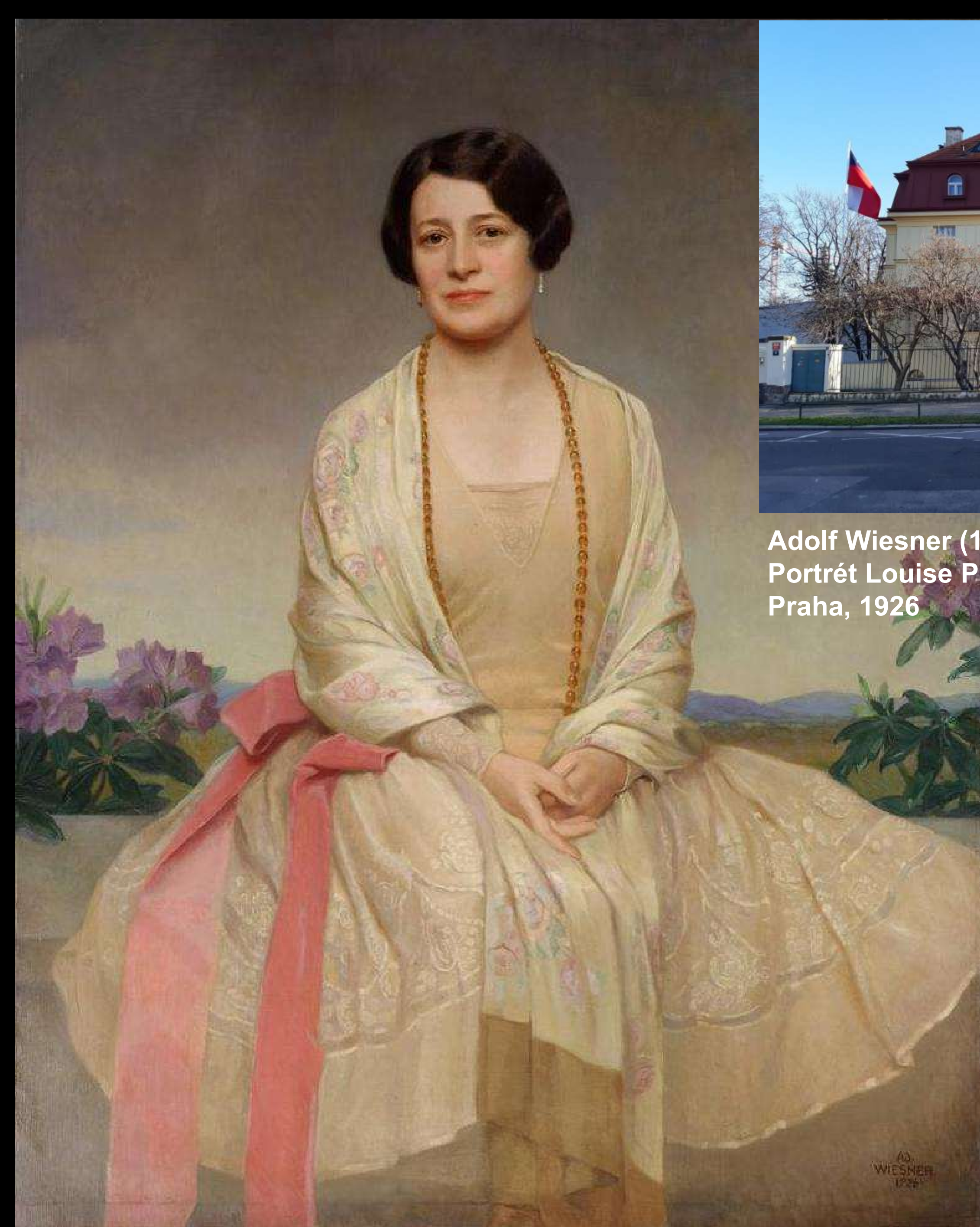

Ghetto Theresienstadt
Der Ältestenrat

225 Dodatečný zápis nařízen.
9. 256/46
Datum: 31/5/46
Podpis: [Signature]
No. 13.495
Sterbematr. 13.495

TODESFALLANZEIGE

Name (bei Frauen) auch Mädchennamen) <u>Weigner</u>		Vorname <u>Josef Eugen</u>		Tr. Nr. <u>J 228</u>
geboren am <u>1. 3. 1911</u>	in <u>Rakonitz</u>	Bezirk <u>Rakonitz</u>		
Stand <u>ledig</u>	Beruf <u>Beamte</u>	Relig. <u>moss</u>	Geschl. <u>mannl.</u>	
Staatszugehörigkeit <u>Protectorat</u>		Heimatsgemeinde <u>Rakonitz</u>		
Letzter Wohnort (Adresse) <u>Prag I., Fischmarkt 26</u>				
Wohnhaft in Theresienstadt Gebäude No. <u>E IV</u>		Zimmer No. <u>205</u>		
Name des Vaters		Beruf	Letzter Wohnort	
Name der Mutter (Mädchennamen)				
Sterbetag <u>1. 12. 1942</u>		Sterbestunde <u>0.45 Uhr</u>	Sterbeort: Theresienstadt	
Genauere Ortsbezeichnung (Gebäude, Zimmer) <u>E VI., Zimmer 90, Int. Abt.</u>				
Name		Tr. Nr.	Verwandtschaftsgr.	Wohnadresse (b. Gatten u. Kindern auch Geburtsdaten):
Weigner Ulrich		J 625	Vater	
Weigner Marie		J 624	Mutter	
Grünfeld Karoline geb. Weigner		Ba 670	Schwester	
Tag der letzt. Eheschliessung		Ort der letzt. Eheschliessung	Zahl d. Kinder aus letzt. Ehe	
Art des Personal- ausweises <u>Bürgerlegitimation 363971/a</u>		No. <u>1060</u>	Ausgestellt von <u>Pol. Dir. Prag</u>	
Behandelnder Arzt: <u>Dr. Erich Kapp</u>				
Krankheit (in Blockschrift) <u>TYPHUS ABDOMINALIS - Bauchtyphus</u>				
Todesursache (in Blockschrift) <u>DEBILITAS CORDIS - Herzschwäche</u>				
Totenbeschau führte durch <u>Dr. Franz Hahn</u>		Tag u. Stunde der Totenbeschau <u>1. 12. 1942, 1 Uhr</u>		
Ort der Beisetzung <u>Theresienstadt</u>		Tag u. Stunde der Beisetzung <u>3. 12. 1942, 15 Uhr</u>		
Theresienstadt, am <u>1. 12. 1942</u>				
Der Totenbeschauber: <u>[Signature]</u>		Der Amtsarzt: <u>[Signature]</u>		Der Chirurgenarzt: <u>[Signature]</u>

Adolf Wiesner (1871-1942)
 Portrét Louise Poláčkové, roz. Kohn (1885 - po 1941)
 Praha, 1926

Hugo Poláček (1873-1931), majitel chemické výroby ARMADA
 Mníšek pod Brdy / Libeň

Rodinná vila Huga a Louise Poláčkových v Praze-Bubenči (U Vorlíků 623/4, dnes sídlo
 velvyslanectví Chilské republiky)

JUDISCHE KULTUSGEMEINDE IN PRAG		ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ OBEC V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand Bild	Zwachsprotokoll	Revisor	
Adolf Wiesner: Porträt einer sitzenden Dame mit einer Bernsteinkette	27.513	1935	
Material Oel auf Leinwand.	Inventar Nr.	Nagativ	57773
Auf einer Steinbank sitzend. Ganze Figur en face. Im lichten Kleid mit rosa Bändern. Ein geblumtes Seidentuch über die Schulter. Eine lange Bernsteinkette. Hintergrund mit einer Landschaft und zwei blühenden K Rhododendrons. Signatur rechts unten: Ad. Wiesner 26			
Vergoldeter Holzrahmen. Gipsdekoration			
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
1250	1000		Prag 1926
Zugekommen von		Kiste Nr.	Anmerkung
Treuhandstelle		1887 O.S./00	K 2000.- Pos. 10030 Tr. B 731
Bezirk			Pk/VZ

„Armada“
 feinste Schuhcreme
 aus der chem. Fabrik
J. Pollatschek
 Münchengrätz
 Geegründer 1858.

18993*

Max Soldinger (1906-1962)
 Portréty Ewalda a Jana Osersových v dětském věku
 Praha, 1931
 Z majetku Josefiny (Finy) Osers (1894-1942)

JDDISCHE KULTUSGEMEINDE IN PRAG		ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ OBEC V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODBĚLENÍ	
Objekt	Pastell Soldinger M.: Kinderporträt	Involverzeichnis	97.8811
Material	Pastell auf Papier	Umschlag	5
Beschreibung Brustbild, en face, goldblondes lockiges Haar, helle Augen, rundes Kindergesicht, weisses Schillerhemd, auf der rechten Seite die Signatur M. Soldinger 1931		Abmessungen	83.113 AAh 883
Höhe	Breite	Gewicht	Umschlag und ...
500	390		Österreich 1931
Erwerbort Treuhandsstelle L 7 a		Kauf Nr.	2 9 5 2 - VII - 196/00
Bank		Dr. V/Ka	11 XII 44

KLISTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
JDDISCHE ZENTRALMUSEUM		ŽIDOVSKI ÚSTŘEDNÍ MUSEUM	
Objekt	Pastell Soldinger M.: Porträt eines jungen Mannes mit weissen aufgeschlagenem Hemd	Involverzeichnis	97.886 L
Material	Pastell auf Papier	Umschlag	56
Beschreibung Brustbild, Viertelprofil nach links, welliges blondes Haar mit Stirnlocke, Ovalgesicht, graue Augen, schwarzer Anzug, Schillerhemd. Auf der rechten Seite die Signatur M. Soldinger 1931		Abmessungen	83.113 Tr AAh 883
Höhe	Breite	Gewicht	Umschlag und ...
490	390		Prag 1931
Erwerbort Treuhandsstelle L 7 a		Kauf Nr.	2 7 9 1 - VII-98/00
Bank		Dr. V/Ka	6 XII 44

Endre Nemes (1909-1985)

Metafyzický interiér, 1938/39

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	Bild. Nemes Familie eines Harlekins.	Zwischprotokoll	Standort
		60.646	2
Material	Öl auf Leinwand.	Inventar Nr.	Negativ
		5	577A4
Sitzender Akt, ringsherum eine Gruppe von Harlekin-Gestalten. Weisstaffierter, abgestufter Holzrahmen. Signatur links oben.		Erhaltungszustand	
		RESTITUOVÁNO	
		Tr.: E 595 L 1103/2174	
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
750	1000		1938
Zugekommen von		Kiste Nr.	Anmerkung
Treuhand OS/00		2157	K 800,-- Dr.Pk/HP 5.XI.43.
Basirk			

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	Ölbild M. Kopf sign. in der rechten oberen Ecke Taburaa Tahiti 1934	Zwischprotokoll	Standort
		82.116 L	
Material	Leinwand, Holz	Inventar Nr.	Negativ
		5	577D2
Brustbild einer jungen Tahitierin mit gelüstem schwarzem Haar und rotem Brusttuch. Freie Nachbildung nach Gauguin. Rahmen moderne Goldhohikehle antik.		Erhaltungszustand	
		RESTITUOVÁNO	
		Tr.: E 595 L 1103/2174	
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
58	68		1934
Zugekommen von		Kiste Nr.	Anmerkung
Treuhand L 7 a 2161		VII 1/00 2627	800,-- L/S 12.5. 44
Basirk			

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	Bild : Nemes Konstruktives Bild.	Zwischprotokoll	Standort
		60.575.	2
Material	Tempera-Aquarell auf Pappe Holz.	Inventar Nr.	Negativ
		5	577A2
Dame beim Klavier. Sanduhr, ein Regenschirm etc. Im Holzrahmen, mit gepresst.vergold.Dekorativem Glas. Sign.rechts unten.		Erhaltungszustand	
		Nr. 2192 Tr. E 595 L 1103	
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
670	500		Slowakei ? um 1925
Zugekommen von		Kiste Nr.	Anmerkung
Treuhand OS/00		2157	K 300,-- Dr.Pk/HP 4.XI.43.
Basirk			

Z majetku Josefa Feigla a Erny, roz. Friedlové

Restituce, která se stala se akvizicí

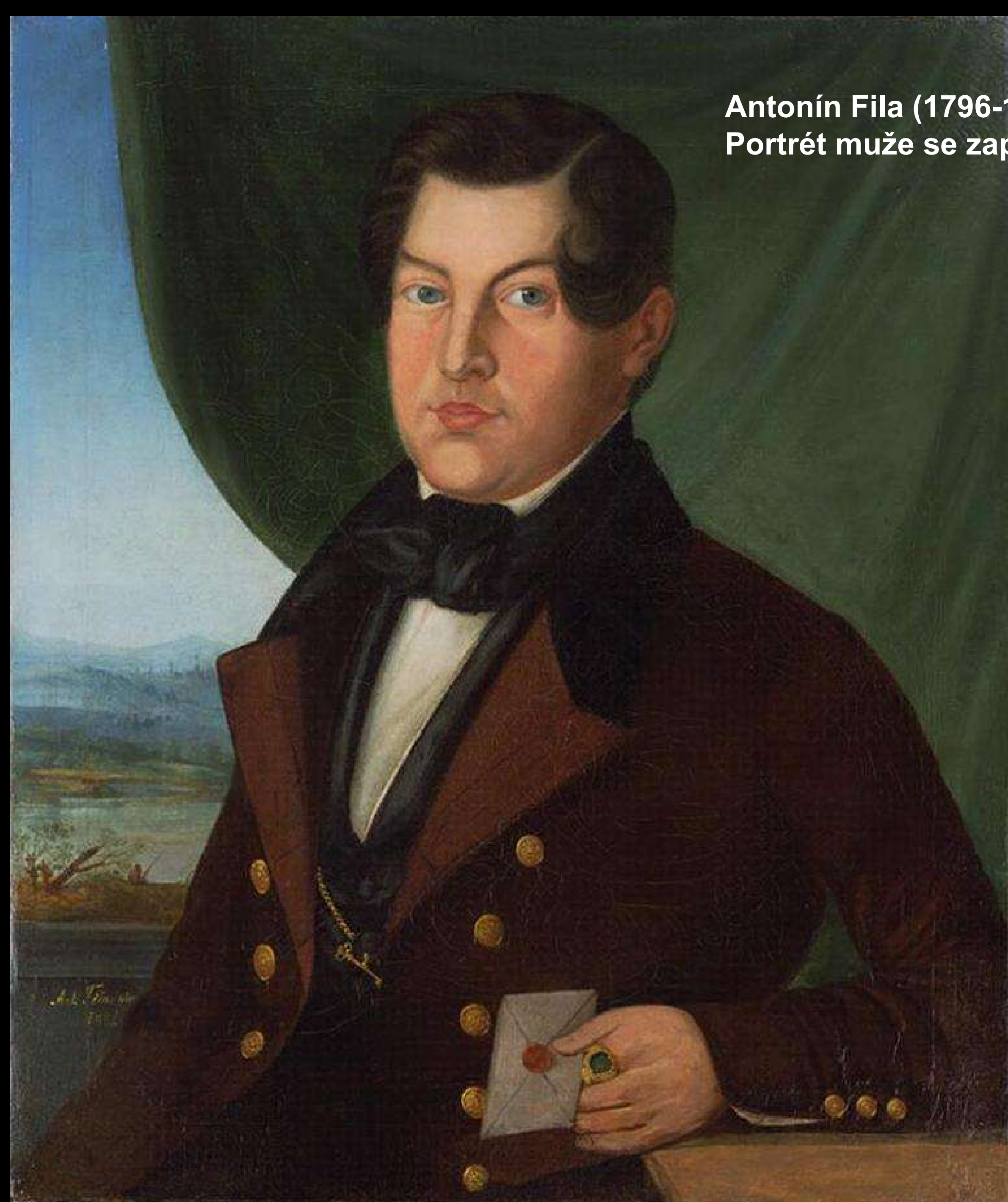
Antonín Fila / Neznámý muž se zapečetěným dopisem

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG				ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG				KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand		O e l b i l d .		Zuwachsprotokoll	Standort
		Filla Anton: Porträt eines jungen Herrn mit Brief in der Hand.		89.261 L a-b	1 Revise 1934
Material		Oel auf Leinwand.		Inventar No.	Negativ
		Tiefes Brustbild, der Körper 1/4 Profil nach rechts, Kopf fast en face. Der linke Arm auf einen Tisch gestützt. Der Herr sitzt vor einer grünen Portiere, die auf der linken Seite einen Ausblick auf eine Landschaft mit Flusslauf gewährt. Junges Gesicht mit blauen Augen. Dunkelbrauner Rock mit goldenen Knöpfen, schwarze Weste mit goldener Kette. Auf dem linken Zeigefinger ein Goldring mit grossem rundem Smaragd, in dieser Hand ein kleiner versiegelter Brief. Glattemaltes Empirefigur sticht von der Landschaft ab, die noch in Rokokoanklungen durchgeführt ist.		5	1962/20 21.012
Erhaltungszustand		Transp. Nr. 84116 W 112.		Neurestaur. Gross.Ritz quer über d.Fläche. Links unten Sign. Ant.Filla pin. 1841.	
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und - zeit		
685	580		Prag 1841		
Zugekommen von			Kiste Nr.		
Treuhandst. L. 7 a.			2 9 2 3 VII 167/00		
Bezirk					
Anmerkung					
K 1.000.-					
Dr.Vk./St. 7./9.1944.					

A. 5176 - K. 9 - 7a - III. 44. - 20m. - Allgemein - De 140

Antonín Fila (1796-1869)
Portrét muže se zapečetěným dopisem, 1841

1841—8. 2. 1942 - Glaserovi / Schillerovi
8. 2. 1942—7. 9. 1944 - Treuhandstelle Prag
7. 9. 1944—2012 - sbírka ŽMP
2012 - podána žádost o restituci
2014 - získáno zpět nákupem do sbírky ŽMP

Arnošt, Helena, Karel a Jiří Schillerovi na předválečných rodinných fotografiích
Získáno od žadatelů o restituci v roce 2014.

Gertrud Kauders

26. dubna 1883, Praha — po 17. květnu 1942, Majdanek

- narozena v Praze do německojazyčné rodiny advokáta Dr. Sigmunda Kauderse a jeho ženy Emmy, roz. Benda
- studium: Damenakademie München (Max Feldbauer), soukromé školení v Paříži, Ukrajinské studio výtvarných umění v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze (krajinářská speciálka Otakara Nejedlého—zde již jako etablovaná vystavující umělkyně)
- 1925/26 seznámení s malířkou Natalií Jahůdkovou (1895-1977), pozdější uschovatelkou jejího díla
- během 20. a 30. let 20. století aktivně tvoří a cestuje, vystavuje zejména v Praze se Spolkem německých výtvarných umělkyň (Verein Deutscher Malerinnen, zal. 1921) a jako host s též s Pražskou secesí (Prager Secession, zal. 1929); pedagogické aktivity — hodiny dětského kreslení na Urania Volksschule
- 12. května 1942 deportována z Prahy do Terezína a odtud po pár dnech poslána do Lublinu, kam však nedorazila
- ještě před příjezdem do cílové stanice poslána během selekce do vyhlazovacího tábora v Majdanku a zde zavražděna
- dílo, které ještě před nástupem do transportu uložila u své přítelkyně na Zbraslavi zůstalo veřejnosti neznámé až do náhodného nálezu v roce 2018

vlevo: Rakouský pas Gertrud Kauders z roku 1917 / vpravo: Registrační karta

Autoportrét, nedatováno
kolem r. 1920

ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.	
č. 11205	
Kaudersová Gertruda	
Nrodná data: 16. 4. 1883	
Adresa před deportací: Praha IV., Chodská 30	
1. transport 12. V. 1942	2. transport
dne: Au	dne: 14. 5. 1942
	číslo: 44-159
	do: 2

Autoportrét, nedatováno
kolem r. 1930

Photo Exclusive: Hidden From The Nazis, Murdered Jewish Artist's Trove Of Paintings Discovered In Prague House

September 25, 2020 17:35 GMT
By Amos Chapple Dana Katharina Vaskova

OBRAZEM: Vikýř domu na Zbraslavi ukryval takřka 80 let obrazy Gertrud Kauders, která skončila v koncentráku

7.7.2018 Andrea Cerqueirová

Zdroj: Andrea Cerqueirová - archiv Jakuba Sedláčka

Německá malířka Gertrud Kauders byla nejprve, kvůli svému židovskému původu, transportována do Terezína, posléze do polského Lublinu, kde byla zavražděna. nalezeno bylo zřejmě její kompletní dílo nebo jeho velká část. „U obrazů, kde signatura není, posoudí odborníci, zda je to stejné autorství, nebo zda je autorem někdo jiný,“ uvedl Jakub Sedláček pro Náš REGION. Z díla Gertrud Kauders doposud nebylo nic dochováno, o čemž se zmiňuje mimo jiné doktorská disertační práce z Filozofické fakulty (Semináře dějin) Masarykovy univerzity v Brně „Fenomén německo-českého výtvarného umění 20. století [Die Pilger, Junge Kunst, Prager Secession. Pražská scéna a paralelní centra německy hovořících umělců v meziválečném Československu]“.

30 nalezených akvarelů od malířky židovského původu Gertrudy Kauders: Jde o zbytky, nebo skvost?

11. července 2018 • 06:15

Sdílejte:

Tři desítky akvarelů německé malířky židovského původu Gertrude Kauders (†59), která zemřela v koncentračním táboře, byly schované na půdě starého domu v pražské Zbraslavi téměř 80 let. Co s nimi teď bude a jakou mají hodnotu?

80 שנה אחרי שנספתה במיידנק, התגלתה אמנית יהודייה מסקרנת

700 ציורים שהתגלו לפני שנתיים בתוך קירותיו, רצפתו ותקרתו של בית ישן בפראג כאשר זה שופץ הובילו אל אמנית יהודייה אלמונית שנספתה בשנת 1942 במחנה ההשמדה מיידנק. מי היתה גרטרוד קאודרס, לאילו יוצרות אחרות מובילות עקבותיה, והאם עולם האמנות יפנה להן מקום בהיסטוריה שלו?

A Jewish artist hid hundreds of paintings. Now the works need a home.

The works of Czech artist Gertrud Kauders (1883-1942) were found during the demolition of an old house near Prague in 2018.

By TOBY AXELROD/JTA Published: OCTOBER 7, 2020 05:12

Gertrud Kauders hid about 700 of her paintings in a classmate's house during WWII. (photo credit: AMOS CHAPPLE/RFERL)

Advertisement

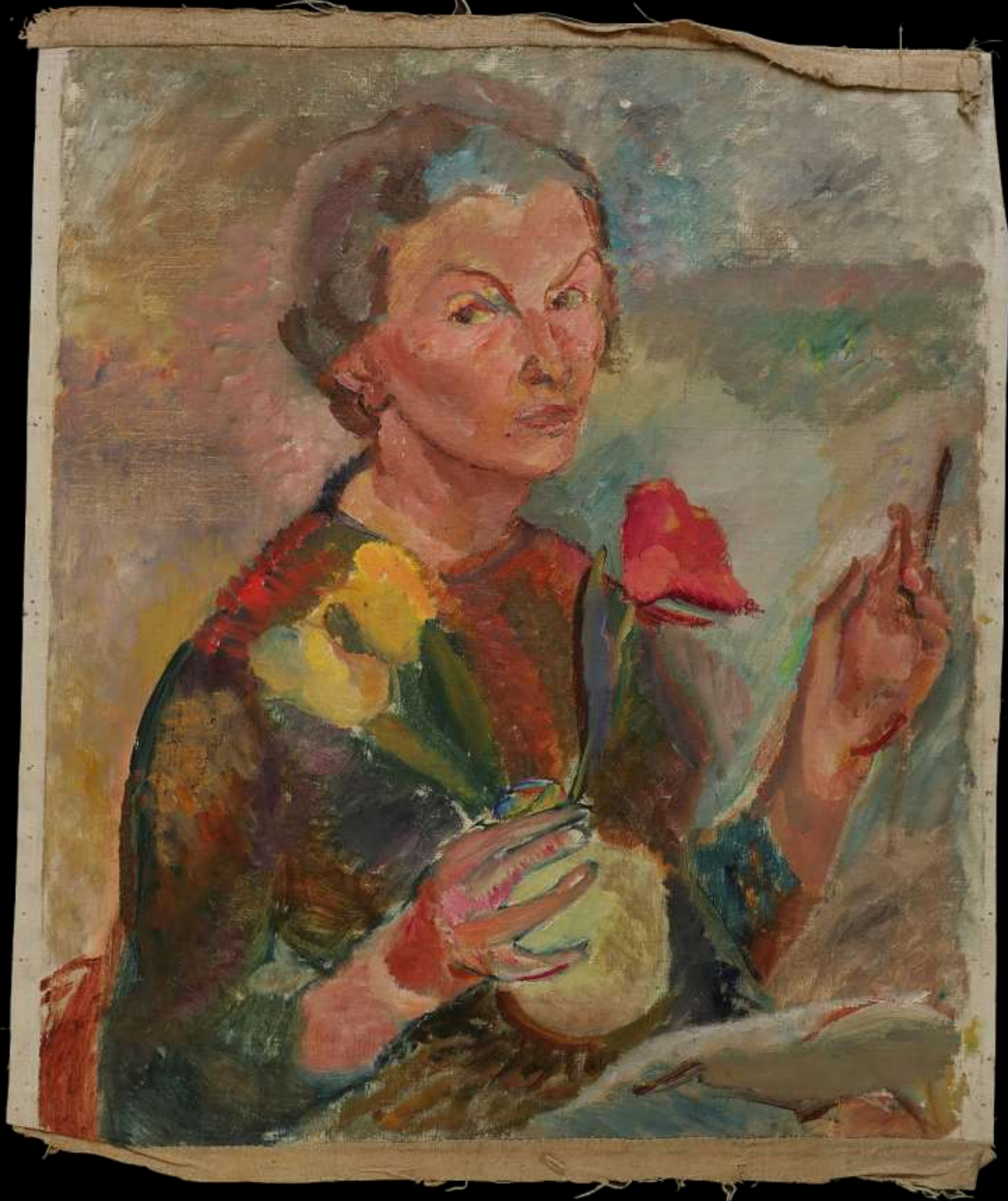
Listen to this article now
Powered by Trinity Audio
00:00 05:28

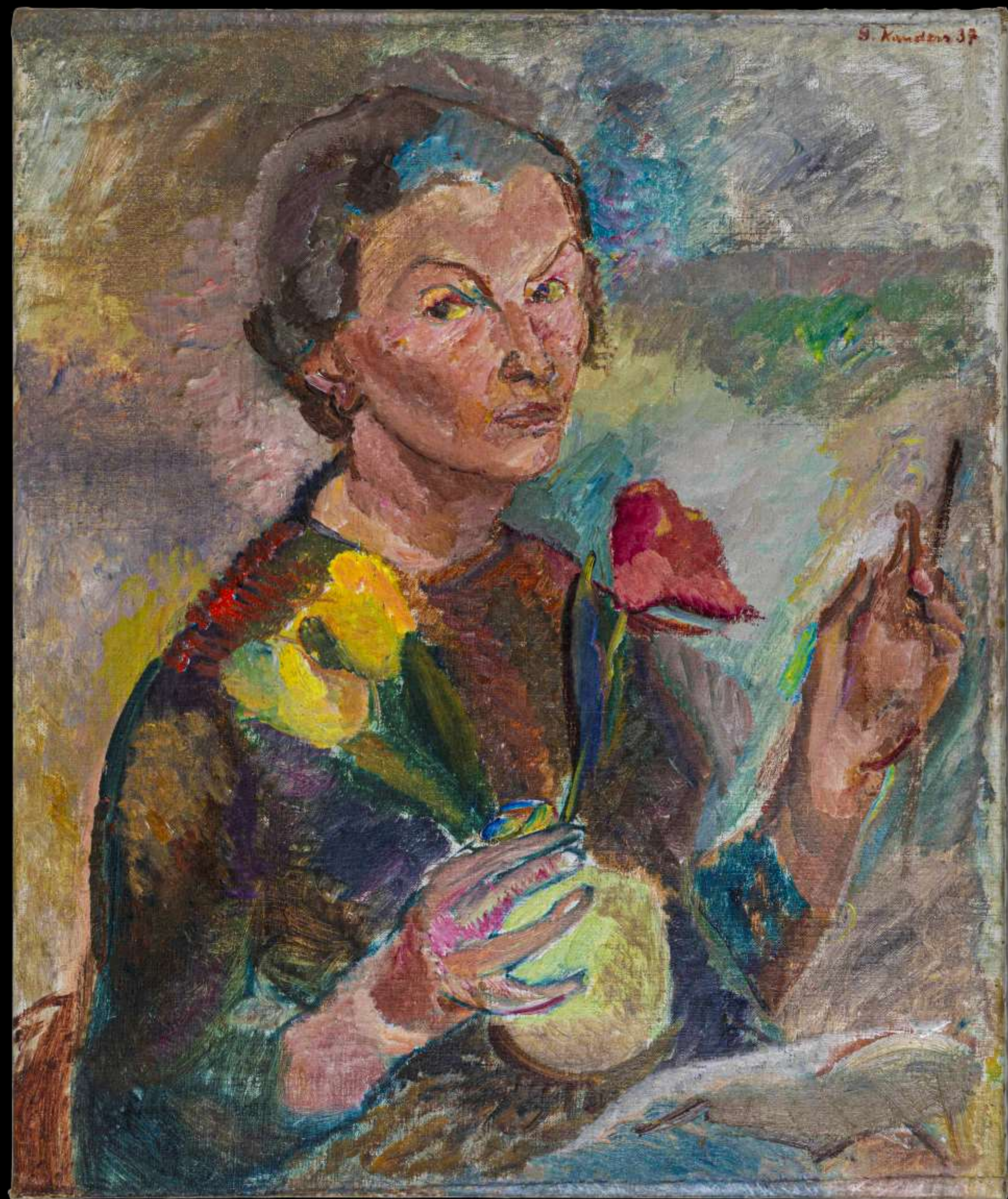
Plans are under way to find a home for a huge trove of works by a nearly forgotten Jewish artist that was uncovered 78 years after her death in a Nazi concentration camp. The works of Czech artist Gertrud Kauders (1883-1942) were found during the demolition of an old house near Prague in 2018, when 30 paintings tumbled onto the head of a worker. Hundreds more canvases were found in the walls and under floorboards of the home where the artist had stashed them to keep them out of Nazi hands.

Mediální pokrytí případu (července 2018—leden 2021)

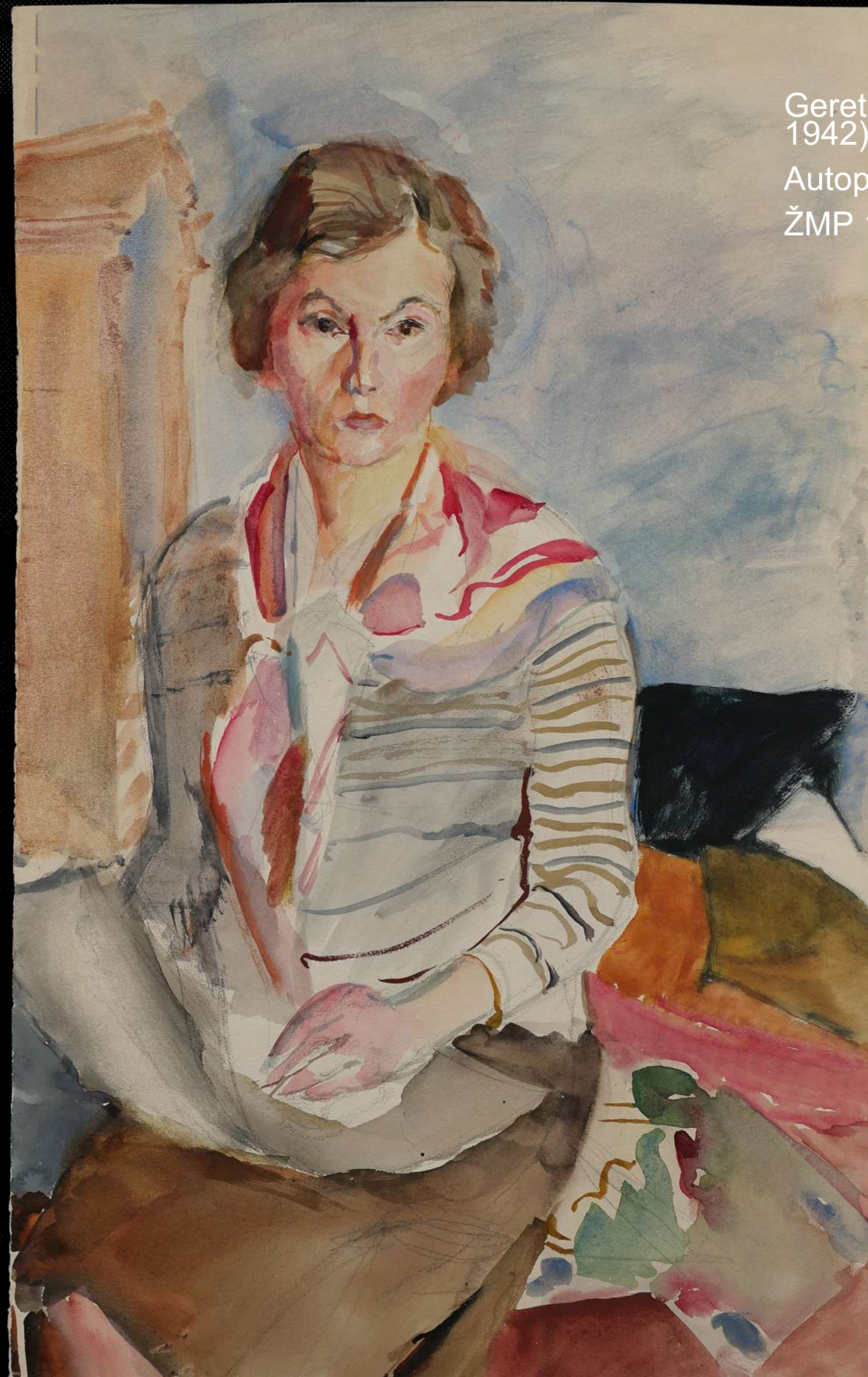

První ohledání celého
nálezu, 22. října 2020

Geretrud Kauders (1883-1942)
Autoportrét s vázou, 1937
ŽMP 182.396

Geretrud Kauders (1883-
1942)
Autoportrét, c. 1930
ŽMP 182.398

Restituce jako rekonstrukce kolektivní paměti

Navracení majetku zaniklých židovských náboženských obcí

Kicur ma'avar Jabok (Překročení řeky Jabok) v roce 1748 vytvořil na objednávku mikulovského pohřebního bratrstva písař a iluminátor Šmuel ben Cvi Hirš Drennitz

Mikulov

Mladá Vožice

Holešov

Boskovice

Poběžovice

Kostel / Podivín

Zahrádka / Dolní Kralovice

Krásno nad Bečvou / Valašské Meziříčí

22 IV ORIENTACE ARCHIV Sobota 29. září 2018 | LIDOVÉ NOVINY

Přes řeku Jabok a Atlantický oceán

Před dvaceti lety proběhla ve Washingtonu konference, na níž se poprvé v širším mezinárodním měřítku diskutovalo o otázce utopeného umění a kulturní devastaci v období 1933–1945. Případ unikátního hebrejského iluminovaného rukopisu z Mikulova ale ukazuje, že vrátit ukradené památky je i poté někdy nad lidský výkon.

MICHAELA SIENBERG Foto:Šimka umění

29. září 2010 byla Zaldovská muzea v Praze otevřena elektronicky zpřístupněna z Los Angeles, v níž písař, který, jak sám uvádí, pocházel z matky jeho rodiny. Tehdejší kurátorka sbírky rukopisů a vzácných tisků podle přítomných nabídka okamžitě identifikovala vřezané židovské rukopisy, které se ztratily během druhé světové války. Zaldovská, která pospolitě nemá happy end.

Rukopis s názvem Kicur ma'avar Jabok (Překročení řeky Jabok) ve skutečném znění si nechal roku 1748 pro potřeby svého spolku zhotovit představení igabimim pobřežního bratrstva Židovské náboženské obce v Mikulově. Kde o straně vyňaté z textu spisu Ma'avar Jabok (náboženská kultura Anna Bercichy z Modery. Komplet na 37 pergamenových listech sestává z hebrejských modliteb za nemocné, umírající a zemřelé a z modliteb prosávaných při návštěvě hřbitova. Hlavní liturgický text je doplněn o ilustrace v řadě a dále o 12 ikonograficky mimořádně zajímavých iluminací. Titulní list rukopisu s obvyklým motivem pastora Anona a Mojžíše obsahuje jména obhajedlatelů - duchovních a vládních členů mikulovské obce, a navíc ještě drobný vlašický přípis.

Vznik ústřední knihy je explicitně datován v signatuře autora opisu, ze kterého přišel a iluminátor Šmuel Drennitz, syna rabína Zvi Hirshe Drennitze a lochevské literární ve svatebce Mikulov: "V roce 1748, dřevěné desky potažené lakovou kůží a částečně dochovaným kováním, je pořízla druhá a podle data v osobním sřbené kartě na začátku desce pochází z roku 1722, takže z majetku mikulovského bratrstva.

Z Mikulova do Prahy
Mikulovská židovská obec mi obsahem podobných mamulů linařů kůží. Ty neměly zvláštního vzhledu k tomu, že Mikulov byl po staletí duchovním, kulturním a politickým centrem moravských Židů a od poloviny 16. století do roku 1851 také sídlem moravských zemských rabínů. Rukopis zhotovily Šmuel Drennitzem, jehož Cvi Hirš, umělecká autorita v oboru židovských studií a vizuální kultury, označil za jednoho z tří nejvýznamnějších představitelů tzv. moravské písařské školy, je ovšem mezi památkami svého druhu výjimečný, a to zejména díky invenční výzdobě.

Rukopis byl patrně aktivně užíván až do závěru 19. století počátkem 20. století. Kdy přenesl by představeným spolku a obce rozhodnuto o jeho zaslání do takzvané „poslaničné“, obsahující nejvýznamnější památky mikulovské obce, nevíme. Prokazatelným, písemně doloženým faktem je, že roku 1935 byla památka svými majiteli zapůjčena právě zaldovskému Ústřednímu židovskému muzeu pro Meovu a Slezsko se sídlem v Mikulově. To ale naneštěstí nevedlo k úspěšné dohodě. Již v květnu 1938 bylo rozhodnuto, že vzhledem k nemožnosti naplňt v pohraničí budou vřezané židovské památky z Mikulova převezeny do vnitrozemí. Jako místo dočasného depozita byla vybrána benediktánská židovská obec, kde k němu mělo přistoupit pár zaměstnanců, zejména ti, kdo na počátku okupace začali připravovat přenos mikulovských a benediktánských mohulů do Prahy. To mělo být dočasně a zvláště náhodně důležitý je chvíli, kdy byly likvidovány nejen všechny židovské

obce a spolky mimo Prahu, ale kdy se schylovalo k zabírání bratranských deportací Židů z prostokantsko do ghetta v Lodži a Terezíně včetně jeho památek na ty, které nenávratně ztratila. Emigraci posko k věci je přitom tak silně, že nevěděl ruský režim, emigrovala z tehdejšího Československa. Rukopis měla babička, sama přežila šou, získat těsně po válce jako polskou vdovu na své zavazetě, kterou nakonec přivezla do Prahy, manželka své jediné sestry Evy, jinocha Alberta Schöna, protijevského rodu, jenž na začátku okupace pšeběhl jako čerstvě mřinovaný rabín v Brně.

Z jakých pohutěk si mladý duchovní právě tento útlý svazek přivlozil, patrně přímo vyznamenal z jedno z mikulovských beden na brněnské obci, se už asi nikdy nedovíme. Na druhé straně šlo uvěřit, že by svými činy našel o jeho zaldovské, jaký jeho osoba pozitivně divně představivá a zaměřená obce musel vědět, že se pracuje na zachráně celého komunistického státu.

Jedli závaznější otázky však vzbuzuje poalence jinocha Ruth Joklevé, Rodka z řady Moravy mřelá i s minimální znalostí hebrejštiny a židovských tradic chlap, že rukopis je primárně spolkovým majetkem. Je tedy velmi zvláštní, že je v rukopisův vřezání propůjčen do tezezeznického ghetta a tam jej před nástupem transportu do Osvětimi zanechal v svých rodok, kteří se v Terezíně došli ještě před deportací rukopis uschovat u blíže neidentifikované osoby a ta jej rukopis po válce předala Ruth Joklevé (tehdy ještě Nassauové). Druhá verze, poněkud méně pravděpodobná, hovoří o tom, že rabín rukopis propůjčil do tezezeznického ghetta a tam jej před nástupem transportu do Osvětimi zanechal v rukopis byl majetkem mikulovské židovské obce, je Federace židovských obcí v České republice co by první uznání

historická organizace zaměřených židovských organizací a spolků na území dnešní České republiky.

Odměnění výkonného
V první fázi se muzeum snažilo o dohodu s dohodou přímou s děditelům, avšak ten ani na chvíli neuvážoval o tom, že by vřezanou památku vrátil, kam patří. Například, jak se zbyly ukázalo, svěřil rukopis newyorské pobřežní Sotbehy's, kde měl být vydržen s tím, že jeho předokládání cena byla odhadnuta na 160 tisíc dolarů. Když se aukční sň od své externí specializky, která rukopis pro účel prodeje osazovala, dozvěděla, že se jedná o přeřezovanou památku, rukopis bez upozornění stáhla z nabídky a uvědomila o tom držitele. Ten neváhal okamžitě přejít z Los Angeles, aby vč osobně převzal, a to v podobě jen pár desítek hodin před tím, než byl Sotbehy's doručen oficiální dopis, jímž Zaldovské muzeum v Praze požádalo o stažení předmětu z prodeje a jeho bezplatné vydání.

Když se aukční sň od své externí specializky, která rukopis pro účel prodeje osazovala, dozvěděla, že se jedná o pohřezovanou památku, rukopis bez upozornění stáhla z nabídky a uvědomila o tom držitele.

V rámci své blackové návštěvy New Yorku se dětil rukopis poprvé a napřesle osobně setkal také s kurátorkou Zaldovského muzea, aby ji ověřoval, že rukopis je významnou rodinnou památkou a že jej nevydá, ledaže by za to obdržel alespoň polovinu odhadní ceny. Právě tuto větu bylo ze strany muzea i Federace odůvodneno jako nepravdivost vůči jiným děditelům předmětu, kteří v obdobných případech bez podmínky získali restituci nároku, a zejména jako nepřesně srozumitelný smyslu restituce.

Když tedy do dohodly dohodly a děditelům rukopis, Federace a muzeum postupně přijaly kancelářské stížnosti zástupce pro jím newyorský stát. Ta podání podloženo obsahovým spusem, obsahující velkou částku důkazů, jaké jaké i řadu dovozdání a expertiz z oboru historie a práva, přijala v roce 2012 k dalšímu slouchání, se ale později, a zejména, že výpravě ani obsahuje mnoho úhlavní a nejjasnější.

Rabínovi pohutky
Nevětší zaldovské oetka, jak a proč se rukopis dostal do rukou rabína Schöna, z jakých pohutěk si mladý duchovní právě tento útlý svazek přivlozil, patrně přímo vyznamenal z jedno z mikulovských beden na brněnské obci, se už asi nikdy nedovíme. Na druhé straně šlo uvěřit, že by svými činy našel o jeho zaldovské, jaký jeho osoba pozitivně divně představivá a zaměřená obce musel vědět, že se pracuje na zachráně celého komunistického státu.

Jedli závaznější otázky však vzbuzuje poalence jinocha Ruth Joklevé, Rodka z řady Moravy mřelá i s minimální znalostí hebrejštiny a židovských tradic chlap, že rukopis je primárně spolkovým majetkem. Je tedy velmi zvláštní, že je v rukopisův vřezání propůjčen do tezezeznického ghetta a tam jej před nástupem transportu do Osvětimi zanechal v svých rodok, kteří se v Terezíně došli ještě před deportací rukopis uschovat u blíže neidentifikované osoby a ta jej rukopis po válce předala Ruth Joklevé (tehdy ještě Nassauové). Druhá verze, poněkud méně pravděpodobná, hovoří o tom, že rabín rukopis propůjčil do tezezeznického ghetta a tam jej před nástupem transportu do Osvětimi zanechal v rukopis byl majetkem mikulovské židovské obce, je Federace židovských obcí v České republice co by první uznání

historická organizace zaměřených židovských organizací a spolků na území dnešní České republiky.

Odměnění výkonného
V první fázi se muzeum snažilo o dohodu s dohodou přímou s děditelům, avšak ten ani na chvíli neuvážoval o tom, že by vřezanou památku vrátil, kam patří. Například, jak se zbyly ukázalo, svěřil rukopis newyorské pobřežní Sotbehy's, kde měl být vydržen s tím, že jeho předokládání cena byla odhadnuta na 160 tisíc dolarů. Když se aukční sň od své externí specializky, která rukopis pro účel prodeje osazovala, dozvěděla, že se jedná o přeřezovanou památku, rukopis bez upozornění stáhla z nabídky a uvědomila o tom držitele. Ten neváhal okamžitě přejít z Los Angeles, aby vč osobně převzal, a to v podobě jen pár desítek hodin před tím, než byl Sotbehy's doručen oficiální dopis, jímž Zaldovské muzeum v Praze požádalo o stažení předmětu z prodeje a jeho bezplatné vydání.

Když se aukční sň od své externí specializky, která rukopis pro účel prodeje osazovala, dozvěděla, že se jedná o pohřezovanou památku, rukopis bez upozornění stáhla z nabídky a uvědomila o tom držitele.

V rámci své blackové návštěvy New Yorku se dětil rukopis poprvé a napřesle osobně setkal také s kurátorkou Zaldovského muzea, aby ji ověřoval, že rukopis je významnou rodinnou památkou a že jej nevydá, ledaže by za to obdržel alespoň polovinu odhadní ceny. Právě tuto větu bylo ze strany muzea i Federace odůvodneno jako nepravdivost vůči jiným děditelům předmětu, kteří v obdobných případech bez podmínky získali restituci nároku, a zejména jako nepřesně srozumitelný smyslu restituce.

Když tedy do dohodly dohodly a děditelům rukopis, Federace a muzeum postupně přijaly kancelářské stížnosti zástupce pro jím newyorský stát. Ta podání podloženo obsahovým spusem, obsahující velkou částku důkazů, jaké jaké i řadu dovozdání a expertiz z oboru historie a práva, přijala v roce 2012 k dalšímu slouchání, se ale později, a zejména, že výpravě ani obsahuje mnoho úhlavní a nejjasnější.

Rabínovi pohutky
Nevětší zaldovské oetka, jak a proč se rukopis dostal do rukou rabína Schöna, z jakých pohutěk si mladý duchovní právě tento útlý svazek přivlozil, patrně přímo vyznamenal z jedno z mikulovských beden na brněnské obci, se už asi nikdy nedovíme. Na druhé straně šlo uvěřit, že by svými činy našel o jeho zaldovské, jaký jeho osoba pozitivně divně představivá a zaměřená obce musel vědět, že se pracuje na zachráně celého komunistického státu.

Jedli závaznější otázky však vzbuzuje poalence jinocha Ruth Joklevé, Rodka z řady Moravy mřelá i s minimální znalostí hebrejštiny a židovských tradic chlap, že rukopis je primárně spolkovým majetkem. Je tedy velmi zvláštní, že je v rukopisův vřezání propůjčen do tezezeznického ghetta a tam jej před nástupem transportu do Osvětimi zanechal v svých rodok, kteří se v Terezíně došli ještě před deportací rukopis uschovat u blíže neidentifikované osoby a ta jej rukopis po válce předala Ruth Joklevé (tehdy ještě Nassauové). Druhá verze, poněkud méně pravděpodobná, hovoří o tom, že rabín rukopis propůjčil do tezezeznického ghetta a tam jej před nástupem transportu do Osvětimi zanechal v rukopis byl majetkem mikulovské židovské obce, je Federace židovských obcí v České republice co by první uznání

Restituce jako rekonstrukce kolektivní paměti

Navracení majetku zaniklých židovských náboženských obcí

Záchyt v aukční nabídce v roce 2010

Mikulov

Provenience

1748-1935 Chevra kadiša
(pohřební bratrstvo), Mikulov

1935-1938 dlouhodobá
zápůjčka Židovskému
ústřednímu museu pro
Moravsko-Slezsko v Mikulově

1938-1942 deponováno na
Židovské náboženské obci v
Brně

1942 rukopis vyňat z depozitu
rabínem Albertem Schönem,
od té doby nezvěstný

2010 identifikován v nabídce
Sotheby's New York, zjištěn
držitel rukopisu, současné
umístění neznámé

Registrováno na [LostArt.de](https://www.lostart.de)
Lost Art-ID584347

Restituce jako rekonstrukce kolektivní paměti

Navracení majetku zaniklých židovských náboženských obcí

2013-2014

Mladá Vožice

Provenience

1855-1942/43 — Mladá Vožice/Blanice, věnováno Moše a Chajele Liftšicovými tamní modlitebně

1942/43-1956 — Židovské ústřední museum (Židovské muzeum v Praze-ŽMP)

po r. 1956 nezvěstné až do roku 2013 (objeveno v nabídce newyorské pobočky Sotheby's)

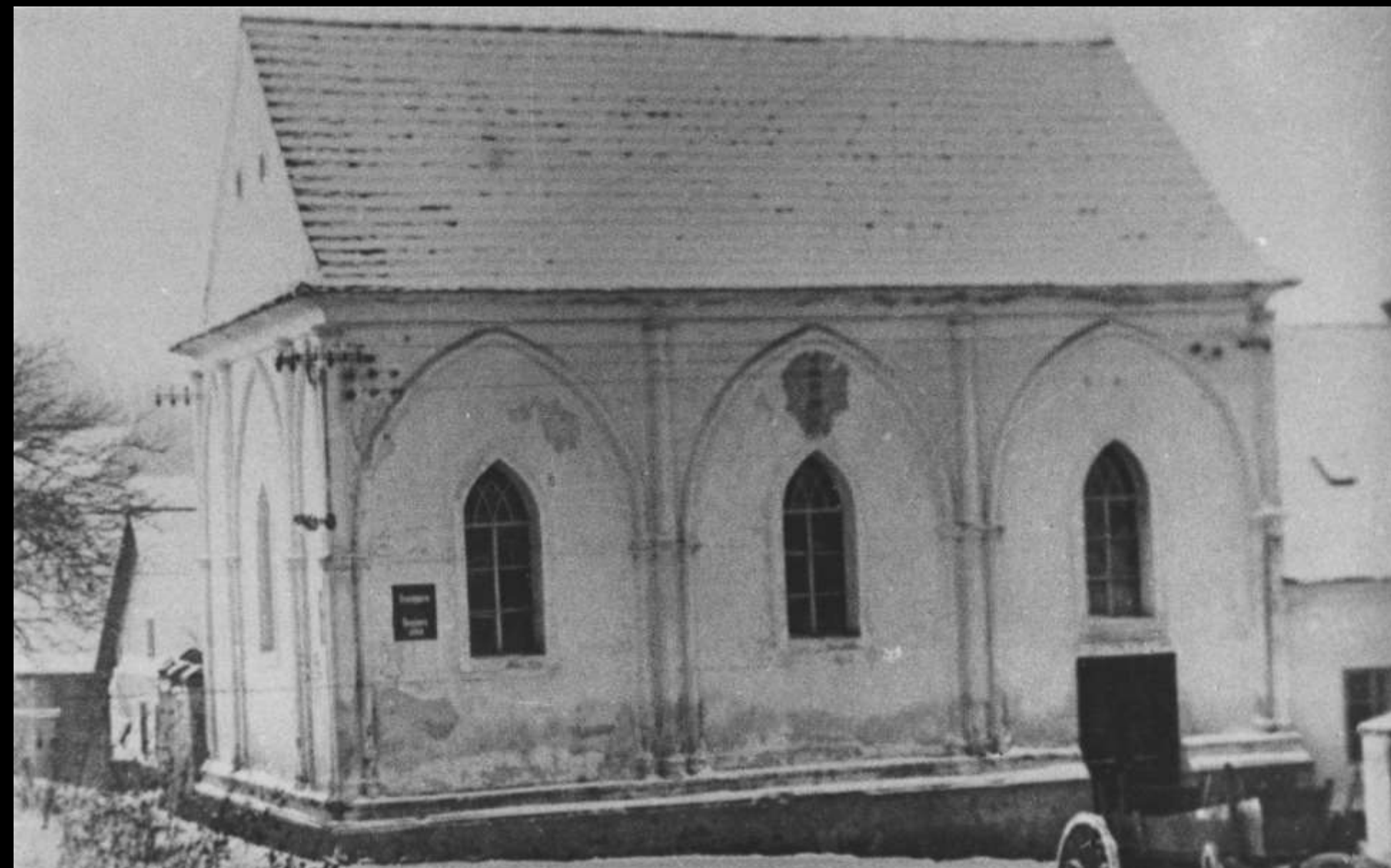
2014 navraceno do sbírek Židovského muzea v Praze

vpravo:

Opona věnovaná Moše a Chajele Liftšicovými z Blanice synagoze v Mladé Vožici, 1855
ŽMP 31.669

dole: Synagoga v Mladé Vožici stržena v 60. letech 20. století

ALTESTENRAT DER JUDEN IN PRAG		ŽIDOVSKÁ RADA STARŠÍCH V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Objekt	Thorevorhang	Zaregistrovaný	31669
Material	Seidenbrokat und Seidensamt In einer ca 20 cm breiten Umräumung aus dunkelrotem Seidensamt Mittelfeld in drapp Seide mit grossem buntem Blumenmuster in Silbergarnüberschuss. In der Mitte der Fläche der eigentliche Spiegel aus dunkelroter Seide mit dreiseitiger hebr. Inschrift aus Goldgarn. Der Spiegelrand verziert mit einer Goldnetzborde. Die Mittelfläche und der Rahmen mit einer Metallborde abgegrenzt. Text der Inschrift: Spende von Moses und Chajele Liftschitz aus Blanz im J. 1855.	Inv. Nr.	L
Masse	200 140 cm	Dispositio und. dat.	1855
Erhalten von	Jung Waschitz 643	Archiv	X 2500.--
Bech.		Kauf Nr.	Mu 1/0912
			F/MK

Restituční jako rekonstrukce kolektivní paměti

Navracení majetku zaniklých Židovských náboženských obcí 2024

Zahrádka Dolní Kralovice

Provenience

1886-1942/43 — Dolní Kralovice/Zahrádka, věnováno tamní modlitebně Leopoldem a Rosalií Schmolka

1942/43-1956 — Židovské ústřední museum (Židovské muzeum v Praze-ŽMP)

po r. 1945 zapůjčeno Radou židovských náboženských obcí k liturgickým účelům nespecifikované obci, dále nezvěstné

2023 objeveno v aukční nabídce Sotheby's v New Yorku

2024 navraceno do sbírek Židovského muzea v Praze

Štít Tóry
Mistr VN, Praha, 1886
tepané a cizelované stříbro

JUDISCHE KULTUSGEMEINDE IN PRAG		ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ OBEC V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	kleines Thoraschild mit Kette und 3 Hängeschildern.	Zuwachsprotokoll 12641 Anlage 12.6.40	Standort 50/312 I-DR-7A
Material	Silber, gepresst.	Inventar Nr.	Negativ
Rosaillenkartusche mit Akanthus, oben eine Krone mit Blumenguirlanden. Zwischen den Figuren des Aron und Moses Gesetzestafeln. Auf den drei heraldischen Schildern mit Perlenrand eine gravierte deutsche und hebr. Widmung "Zur Ehre Gottes gewidmet vom Ehepaar Leopold und Rosalie Schmolka aus Zahrádka, 1886."		yjd. R. Š. 1886	
Erhaltungszustand			
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
165	125 mm	120 gr.	1886
Zugekommen von Unterkralowitz Bezirk		Kiste Nr. Nr. 1182-V/097-MUSI-0709 Pk/Fal.	
		Anmerkung K 120.-	

A 5/176 - K 9 - 1 a - VIII/42. - 25ja - Allgemein - De.

Restituace jako rekonstrukce kolektivní paměti

Navracení majetku existujících Židovských náboženských obcí

2024

Praha

Provenience

1874-1898 Nová
(Wechslerova) synagoga,
Praha

1906-1943 Jeruzalémská
synagoga, Praha

1943-1956 Židovské ústřední
museum (Židovské muzeum v
Praze-ŽMP)

po r. 1956 za nevyjasněných
okolností vyňata bez svolení
ze sbírky a později vyvezena
do Izraele

1968-dosud Israel Museum,
Jeruzalém

Synagogální opona

hedvábný samet, damašek a brokát,

výšivka stříbrným dracounem

228 x 191 cm

Pražské Nové synagoze věnoval Ašer (Anšel) Kuh
na památku své zesulé ženy Šejndl, rozené Plohn;
v roce 1906 přeneseno do vybavení

Jeruzalémské synagogy

ŽMP 16.524

JUDISCHE KULTUSGEMEINDE IN PRAG		ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ OBEC V PRAZE	
KULTURABTEILUNG		KULTURNÍ ODDĚLENÍ	
Gegenstand	Thoravorhang.	Zuwachsprotokoll	Standort
		16524 L	5. 7. 1955
Material	Spiegel 135/195 cm aus dunkelgrüben Seidensamt mit 5zeiliger Inschrift aus Goldgarn. Oberhalb der Inschrift aus Silberstoff und Goldgarn verarbeitete und Metalleffekt verzierte Krone, die fünf steine trägt. Das übrige Feld mit Sternen besetzt. Zu beiden Seiten der Inschrift durch breite Goldborten, die bis zum unteren Rand des Vorhanges reicht, abgeteilt ca 40 cm breite Fläche, pompöse Reliefstickerei aus Goldgarn, Vase mit Rosen darstellend. Unterer Teil grasgrüner Seidenbrokát mit goldgelbem Blumendessin. Ränder des Vorhanges mit breiter Goldborte besetzt.	Inventar Nr.	Negativ
			1254 / A
Höhe	Breite	Gewicht	Ursprungsort und -zeit
228	195 cm		1894
Zugekommen von	Kiste Nr.		Anmerkung
Jerusalemstempel	1489- 4/12- 00		a. Barchuch sh. G. c. H.
Bezirk			K 700.- 2.500.-
		K 521 P-80	

Nekonečný příběh

Od roku 1996 dosud bylo ze sbírek a fondů ŽMP vydáno 283 předmětů a 27 knižních svazků. Další vydání se připravují.

Zpět do sbírek bylo prozatím navraceno celkem 129 předmětů (58 starých tisků, 1 stříbrný předmět, 9 synagogálních textilií a 61 maleb, kreseb a grafických listů) zmizelých během války (knihy) nebo zcizených a v mnoha případech ilegálně vyvezených do zahraničí v období 1948-1989. 32 z nich bylo obratem navraceno potomkům původních majitelů.

Prostřednictvím darů a akvizic předmětů a uměleckých děl, jež se staly předmětem restituce, byly sbírky obohaceny o bezmála 450 děl.

www.jewishmuseum.cz

- **Mohou být restituce nápravou křivd?**
Restituce je vždy pouze dílčí satisfakcí, jak hmotnou, tak emoční. Finanční kompenzace je alternativou, nikoli ekvivalentem restituce.
- **V čem spočívá význam restituce?**
Více než náhradou či nápravou je restituce rekonstrukcí kontextu—prostředkem k udržení živé paměti, kontinuity tradice a integrity osobní i kolektivní identity.
- **Proč je důležitá vlastnická historie kulturních statků?**
Znalost vlastnické historie je klíčovou pro práci všech paměťových institucí. Je zcela nepostradatelnou pro interpretaci uměleckých děl i studium, dokumentaci a prezentaci kulturních a sociálních dějin. Díky její znalosti jako jednotlivci lépe chápeme takzvané “velké dějiny” a utváříme si k nim zcela konkrétní vztah.